

ACADEMIA DE MUZICĂ "GHEORGHE DIMA"
CLUJ-NAPOCA
D.I.D.F.R.

NELIDA NEDELCUȚ

CONSTANTIN RÎPĂ

TEORIA MUZICII

MODUL DE STUDIU I

**PENTRU STUDII UNIVERSITARE
PRIN ÎNVĂȚĂMÂNT LA DISTANȚĂ**

CUPRINS GENERAL

INTRODUCERE.....	5
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE NR. 1 – GAMA DO MAJOR: STRUCTURĂ ȘI INTERVALE	8
1.1. Scara și arpegiul gamei Do Major.....	9
1.2. Sensibila	15
1.3. Treapta a II-a – supratonica.....	18
1.4. Treapta a VI-a – supradominanta	20
1.5. Treapta a IV-a	23
1.6. Intervalul de secundă.....	28
1.7. Intervalul de terță	31
1.8. Intervalul de cvartă.....	37
1.9. Intervalul de cvintă.....	41
1.10. Intervalul de sextă	46
1.11. Intervalul de septimă	53
UNITATEA DE ÎNVĂȚARE NR. 2 – GAMA DO MAJOR – ACORDURI.	64
2.1. Acordurile gamei Do Major	65
2.2. Răsturnarea acordurilor	71
2.3. Structura acordurilor în răsturnare	80
BIBLIOGRAFIE GENERALĂ	91

INTRODUCERE

OBIECTIVELE DISCIPLINEI:

Disciplina Teorie-Solfegiu-Dictat se defalcă în două ramuri:

- *teoria* propriu-zisă, care conferă suportul teoretic necesar dezvoltării gândirii muzicale și a aptitudinilor practice;
- *solfegiu-dictat*, care formează ramura practică, aplicativă, având drept scop dezvoltarea auditivă.

SCOPUL DISCIPLINEI:

- însușirea gramaticii muzicale (terminologie, noțiuni, raporturi, etc.) respectiv dezvoltarea capacităților de citire (orizontală și verticală), formarea culturii auditive, dezvoltarea gândirii muzicale, cunoașterea stilurilor muzicale.

IMPORTANȚA DISCIPLINEI:

Teoria muzicii definitivează la nivel superior cunoștințele despre elementele fundamentale ale limbajului muzicii (sisteme tonale, ritmul, semiografia, dinamica și agogica, etc.) determinând o înțelegere științifică a lor și clarificând totodată și terminologia muzicologică, asigurând astfel baza de studiu pentru disciplinele Armonie, Contrapunct, Forme, Orchestrație, studiul stilurilor, etc.

Solfegiu-Dictat are ca scop dezvoltarea capacităților de citire a textelor muzicale la una, două, trei, patru și mai multe voci (inclusiv a partiturilor de orchestră) și prin dictat, formarea unui auz muzical complet (melodic, armonic, polifonic).

STRUCTURA MODULULUI I - GAMA DO MAJOR și recomandări pentru studiu:

Unitățile de învățare care intră în structura modulului au fost astfel concepute încât să corespundă succesiunii recomandate în teoria fundamentală a muzicii, furnizând cunoștințe de bază privind structura, intervalele și acordurile din Do Major.

MATERIALELE APLICATIVE (solfegiile) sunt prezentate într-o creștere gradată a dificultăților, necesitând un studiu activ și continuu.

Testele de autoevaluare au rolul de a valorifica cunoștințele teoretice prin transformarea în competențe. Testele teoretice se vor referi la cunoștințele prezentate pe parcursul modului, iar cele practice se referă la capacitatea de a intona solfegiile (verificarea corectitudinii se face prin folosirea casetei audio) și a nota dicteele prezentate în sylabusuri.

CRITERIUL DE EVALUARE AL ACTIVITĂȚILOR îl constituie gradul de dobândire a competențelor, conform obiectivelor stabilite prin unitățile de învățare.

Ponderea de evaluare este următoarea:

1. evaluarea continuă – 40%;
 - a. lucrări de verificare – 20%;
 - b. teme de control – 20%;
2. evaluare finală – 60%;
 - a. lucrare scrisă – 30 %;
 - b. examen oral – 30 %.

Nota minimă de trece la evaluarea finală este 5.

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE NR. 1 - GAMA DO MAJOR:

STRUCTURĂ ȘI INTERVALE

CUPRINS:

Obiectivele unității de învățare	8
1.1 Scara și arpegiul gamei Do Major	9
1.2 Sensibila	15
1.3 Treapta a II-a supratonica (sau contradominanta)	18
1.4 Treapta a VI-a supradominanta (medianta inferioară).....	20
1.5 Treapta a IV-a (subdominanta).....	23
1.6 Intervalul de secundă (ton, semiton).....	28
1.7 Intervalul de terță.....	31
1.8 Intervalul de cvartă	37
1.9 Intervalul de cvintă	41
1.10 Intervalul de sextă.....	46
1.11 Intervalul de septimă.....	53
Rezumatul unității de învățare	58
Răspunsuri și comentarii la testele de autoevaluare.....	60
Lucrare de verificare nr. 1	62
Bibliografie minimală	63

OBIECTIVELE UNITĂȚII DE ÎNVĂȚARE NUMĂRUL 1:

În urma studierii unității de învățare 1, Gama Do Major: structură și intervale, veți dobândi competențe legate de:

- scara și arpegiul gamei Do Major;
- intonarea celorlalte sunete din gamă într-o ierarhie prestabilită, conform importanței lor: sensibila, treapta a II-a, a III-a, a IV-a;
- însușirea tuturor intervalelor din Do Major;
- concomitent se vor detalia probleme de ritm și de măsurare a lui: măsurile de 2/4, 3/4, 4/4, explicarea unor formule ritmice și modul de rezolvare a lor.

1.1 Scara și arpegiul gamei Do Major

a) Scara gamei Do major

Gamele naturale sunt considerate acele game, ale căror scări (intervale și acorduri) se constituie din sunete naturale, adică nu folosesc nici un fel de semen de alterație¹.

Gamele Do major și la minor alcătuiesc perechea de game formată din sunete naturale².

Gama Do major este reprezentată de o scară muzicală care pornește de la sunetul **do** și se încheie la octava acestuia.

În consecință gama Do major va avea șapte trepte, care poartă următoarele denumiri:

tonică	supratonică	mediantă	subdominantă	dominantă	subdominantă	sensibilă	sensibilă
--------	-------------	----------	--------------	-----------	--------------	-----------	-----------

do re mi fa sol la si do

I II III IV V VI VII VIII

Gama Do major poate fi ușor intonată, pentru că se află în auz imediat ce ne gândim la o melodie mai luminoasă, mai viguroasă. Fredomând această

melodie ne oprim pe ultimul sunet cu care se încheie și aceluia îi spunem do îl cântăm 4-5 secunde, apoi pornim scara ascendent câte o secundă fiecare sunet, iar pe sunetul de sus ne oprim mai mult:

Repetăm această scară de mai multe ori!

¹ Semnele de alterație vor fi diezul, bemolul și becarul

² Problema gamelor perechi o vom trata mai departe.

Pentru a cânta scara și descendent pornim tot de jos, urcăm până sus și fără a ne opri, ne întoarcem pe scară descendent:

Repetăm aceasta de mai multe ori cântând-o când mai repede, când mai rar, până ni se întipărește bine în auz.

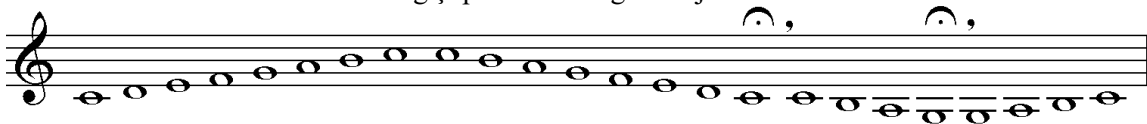
Dacă am reușit acest lucru, avem deja achiziționat cel mai fundamental element, pentru că tot ce urmează nu înseamnă decât lărgirea permanentă a acestei game și a raporturilor dintre sunetele ei.

O primă lărgire o vom realiza astfel: se cântă gama până la **do** de sus, ne oprim puțin pe sunetul **do** de sus, apoi pornim mai departe în sus ca și când am vrea să cântăm aceeași gamă Do; mergem până la **sol** (deasupra portativului) și ne întoarcem:

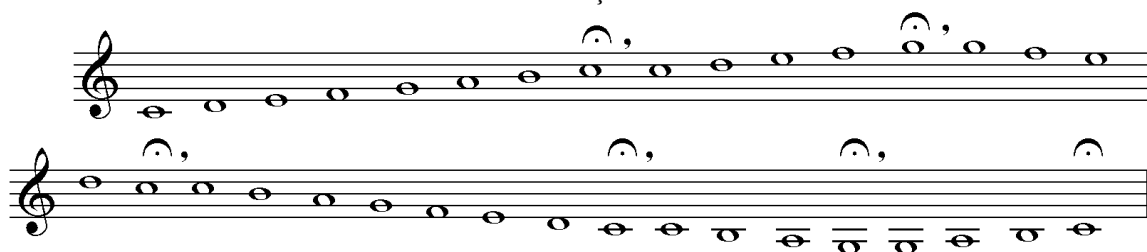
Repetăm exercițiul de mai multe ori în viteze diferite!

Procedăm în mod analog și pentru a merge mai jos de **do**.

Repetăm exercițiul³.

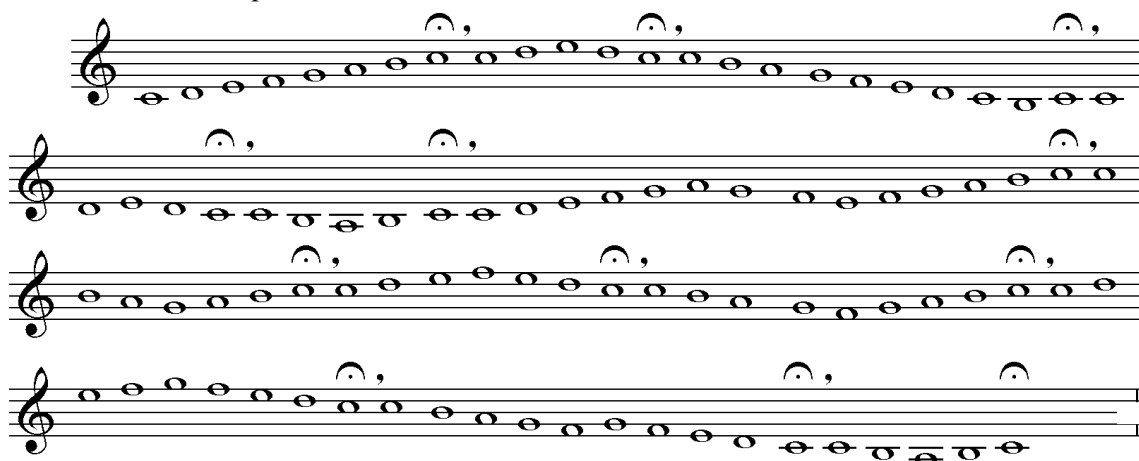
Urmează combinarea celor două exerciții:

Repetăm de mai multe ori exercițiul în întregime, apoi îl repetăm întorcându-ne de oriunde înapoi (în sus, în jos), fără a fi obligați să urcăm până la limita de sus, sau a coborî până la cea de jos.

³ Desigur la început ni se va părea că în cele două exerciții de lărgire a gamei (în sus și în jos) sunt sunete prea înalte sau prea grave pentru vocea noastră. În realitate orice voce are această întindere sus și jos, trebuie doar să facem un mic efort vocal.

De exemplu:

Puteți continua acest joc pe gamă timp de 2-3 minute.

b) Măsura de 2/4

Este o măsură formată din două durate de pătrime (♩), adică $2 \text{ ♩} = \text{♩}^4$.

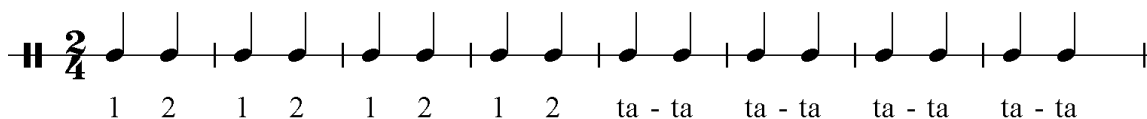
Se consideră că prima pătrime este accentuată, iar a doua neaccentuată.

Vom face un exercițiu pentru a învăța cum să realizăm o succesiune de pătrimi egale încadrate în măsura de 2 timpi. În timpul exercițiului vom bate (tacta) măsura de 2 timpi astfel: 1 în jos, timpul 2 în sus:

Exersați această tactare numărând tare: (1-2, 1-2....)!

Durata unei pătrimi (a unui timp) va fi de cca. o secundă (așa cum bate un pendul sau inima).

Vom bate acum măsura de timpi și vom număra cu voce tare 1-2, 1-2, apoi vom rosti ta-ta, ta-ta.

Repetăm exercițiul de mai multe!

⁴Prin învățarea măsurii de 2-4 intrăm în ceea ce se cheamă ritm, care înseamnă succesiunea sunetelor în timp. Durata în timp a unui sunet se măsoară prin unitatea de timp, în cazul acesta fiind pătrimea.

a) Arpegiul gamei Do major

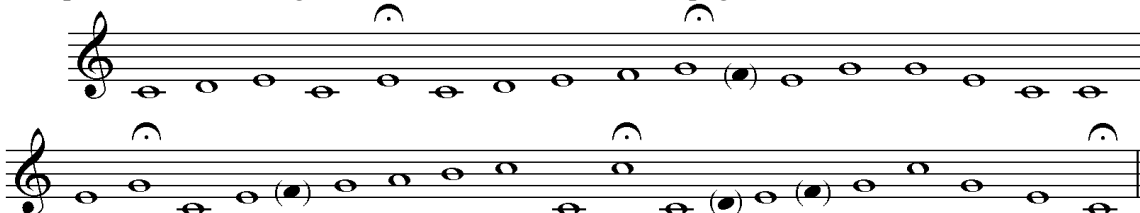
Gama Do major poate fi sintetizată în arpegiu. Acesta este format din treptele I, III, V, VIII, adică tonica, terța, cvinta și octava.

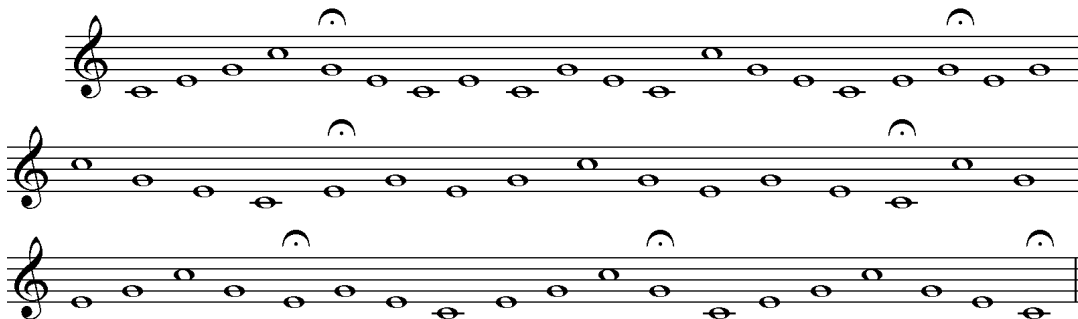
Pentru a intona arpegiul (dacă nu l-am auzit niciodată) procedăm astfel: cântăm o dată gama,

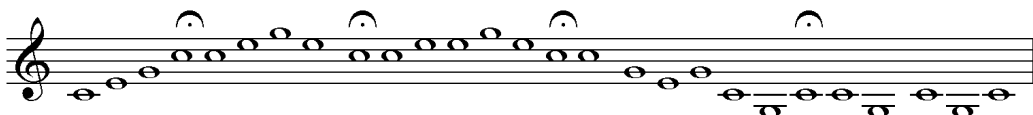
apoi folosind mereu gama cântăm să fixăm sunetele arpegiului.

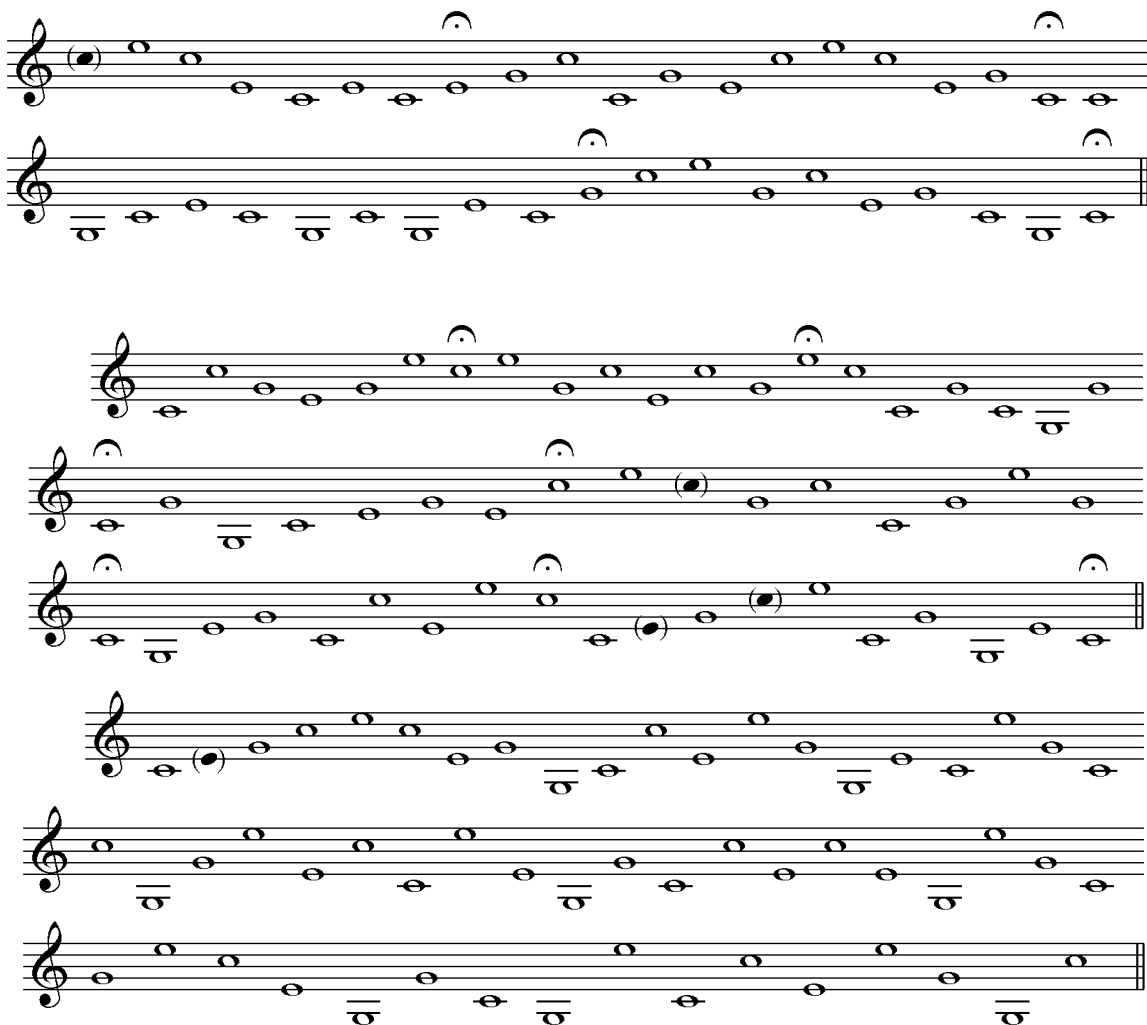
Acum începem jocul cu sunetele arpegiului.

Așa cum am lărgit gama în sus și în jos, vom lărgi și arpegiul:

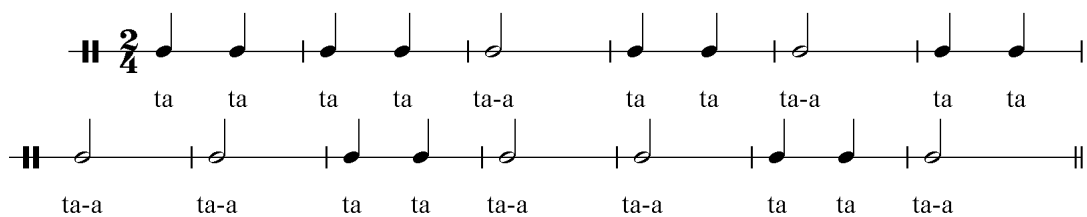

Acum vom face un joc cu sunetele arpegiului, pentru a ne obișnui să sărim cu ușurință de la unul la altul.

b) Măsura de 2/4 cu doimi.

Cele 2 pătrimi (♩) ale măsuri se pot contopi într-o durată mai mare, aceasta fiind doimea (♩). Ea va dura două bătăi (doi timpi). De aceea în loc de **ta-ta**, al doilea **ta** va fi înlocuit de o prelungire a lui **a** de la primul **ta**:

Repetăți exercițiul de 3-4 ori!

Având însușite gama și arpegiul, precum și măsura de 2/4 în care știm să tactăm pătrimea și doimea , vom încerca să solfegiem niște melodii care folosesc aceste elemente⁵.

Vom avea grijă ca înainte de a solfegia o melodie, să ne „acordăm”, adică să cântăm gama și arpegiul, pentru a ne stabili în ureche sunetele. Acest lucru îl vom face de fiecare dată când simțim că ne „rătăcim” intonațional. Ne oprim și cântăm gama și arpegiul și pornim mai departe de la un sunet al arpegiului.

SOLFEGII

1

După C. BRĂILOIU, I. CROITORU
Manual de muzică

2

I. VOROBSCHEVICI
Canon

3

G.D.KIRIAC
Cântec

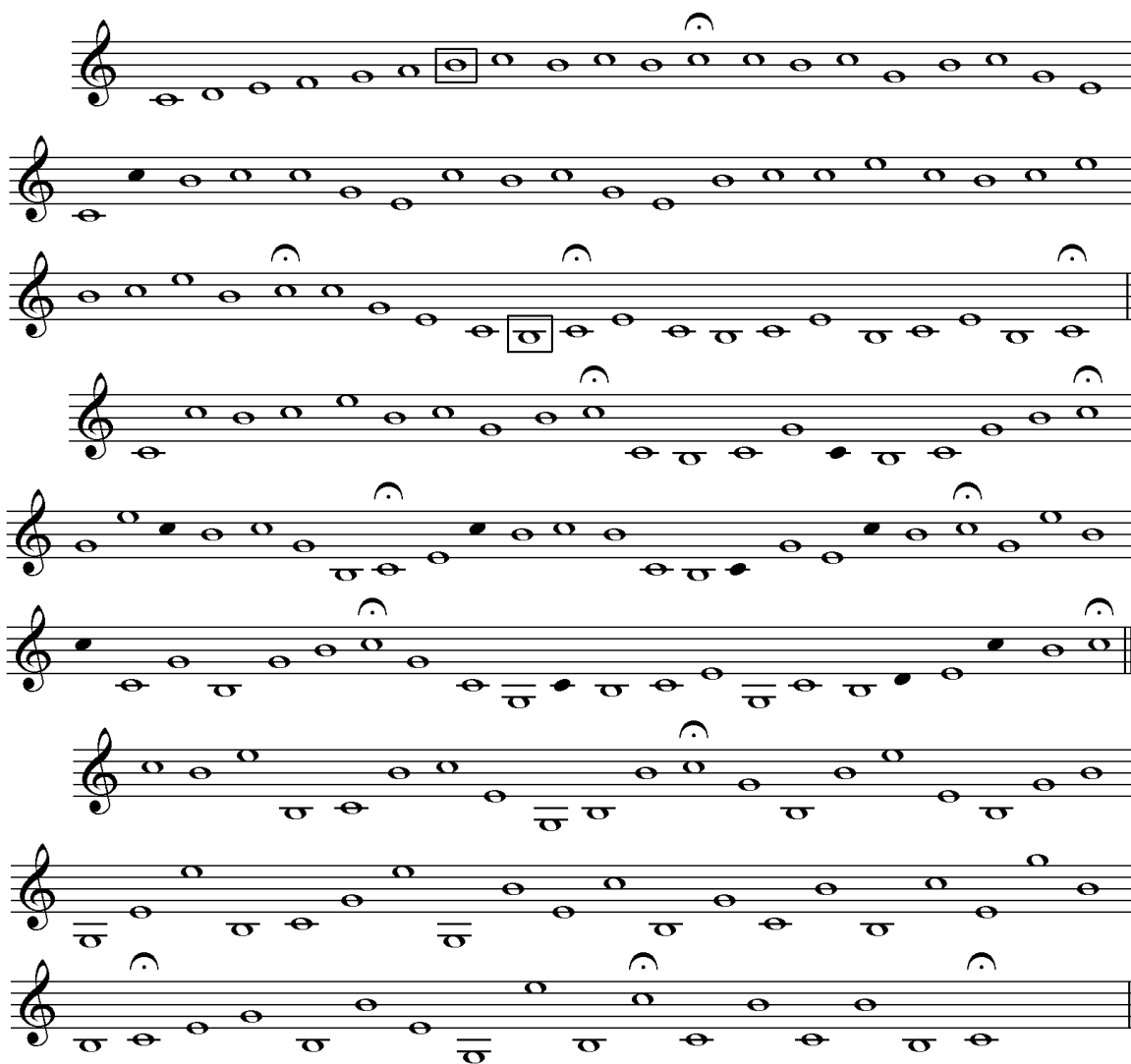

⁵ Dacă întâmpinați greutăți în intonarea pe ritm (pe pătrimi și doimi), citiți întâi numai ritmul fără a cânta înălțimile sunetelor astfel: (do-re-mi etc.).

1.2. Sensibila

a) Sensibila

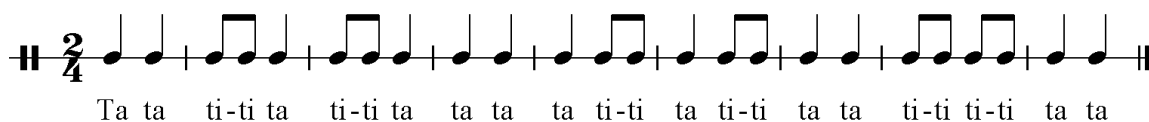
Între sunetele cele mai importante ale gamei este sunetul treptei a VII- a sensibila. Ea reprezintă instabilitatea (tensiunea) și se va „rezolva” pe tonică (treapta I sau a VIII-a) care reprezintă stabilitatea (relaxarea). Ea trebuie gândită mereu „lipită” de tonica pe care ea se rezolvă⁶.

⁶Dacă un exemplu (de regulă ultimul din seria unei lecții) ni se pare dificil și nu-l putem cânta în totalitatea, se poate renunța la el și se trece mai departe, pentru că oricum problemele lui vor reveni și rând pe rând se vor rezolva.

b) Măsura de 2/4 cu optimi.

Unitatea de timp se poate divide în 2, rezultând două optimi . Astfel pe o bătaie vom avea două note și pentru a le putea cânta le vom citi cu **ti-ti**.

Combinăm acum cele 3 durate:

Folosind acum acest ritm format cu doimi, pătimi, optimi și cu intonațiile gamei, arpegiului și sensibilei, vom solfegia următoarele melodii.

Nu uitați să vă „acordați”, cântând gama și arpegiul!

SOLFEGII

1

G.BREAZUL
Melcul supărat

2

J.HAYDN
Simfonia 30
Finale, var.III, vioara I

3

W.A.MOZART

Allegro

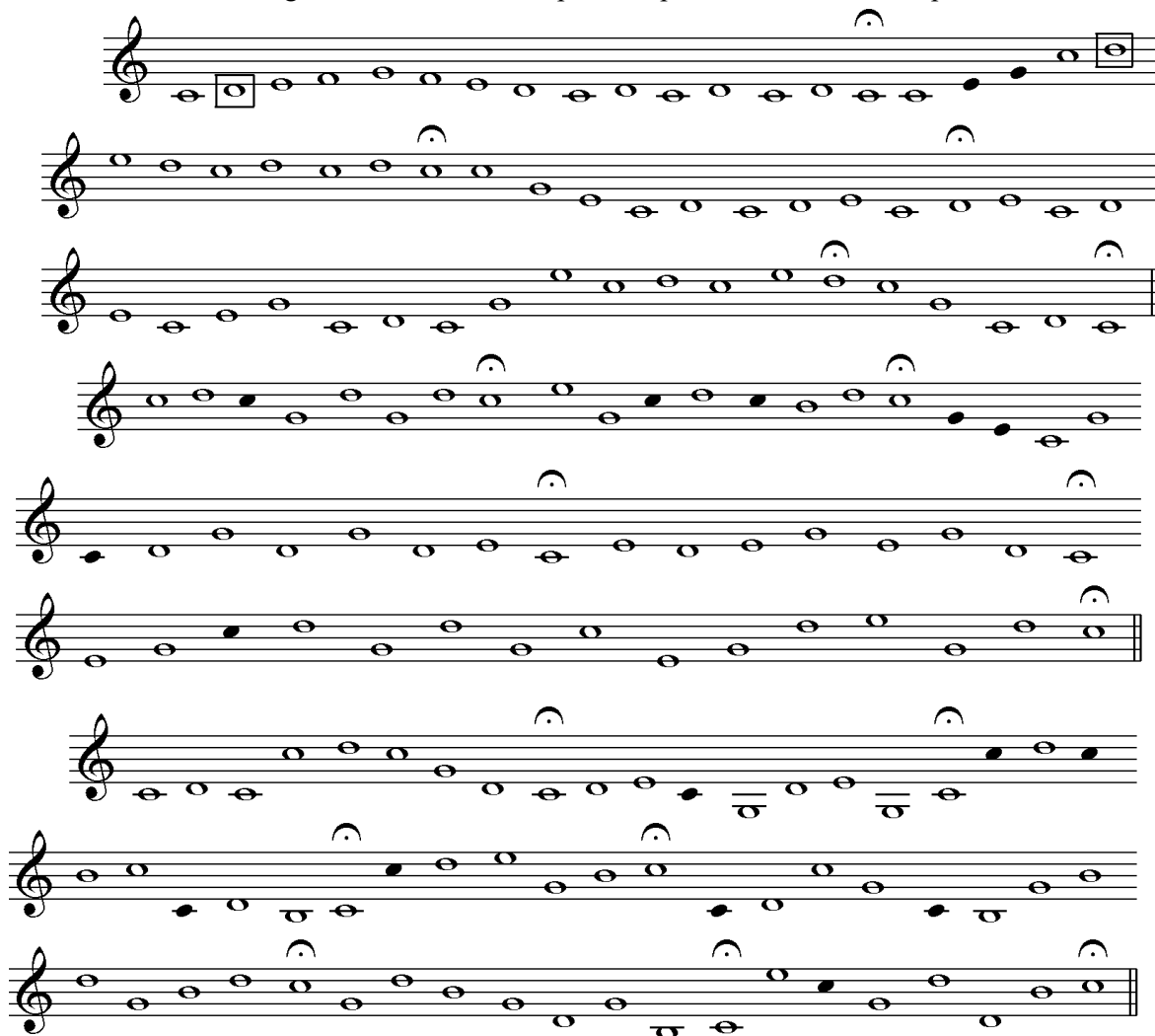
Variațiuni pe o veche melodie franceză

1.3. Treapta a II-a - supratonica

a) Treapta a II-a – supratonică (sau contadominanta).

Pentru a intona și fixa treapta a II-a, **re**, o vom plasa întotdeauna deasupra tonicii. Deci vom gândi întâi tonica **do**, apoi vom plasa sunetul **re** deasupra sa:

b) Măsura de 2/4, cu pauze

În cadrul unei melodii anumiți timpi pot fi fără sunet, adică în locul lor apare o pauză. Pentru a ne imagina mai bine această pauză pe timpul pe care este ea, vom inspira brusc.

Ta ta ta V ta ta ta V ta ta V ta
 ta ta V ta V ta ta ta ta V ta V ta-a

SOLFEGII

1

C.BRĂILOIU, I. CROITORU
Manual de muzică

Medium and loud

2

D.SOSTAKOVICI
Preludiu și fugă op. 87nr. 5: fuga

Allegretto

3

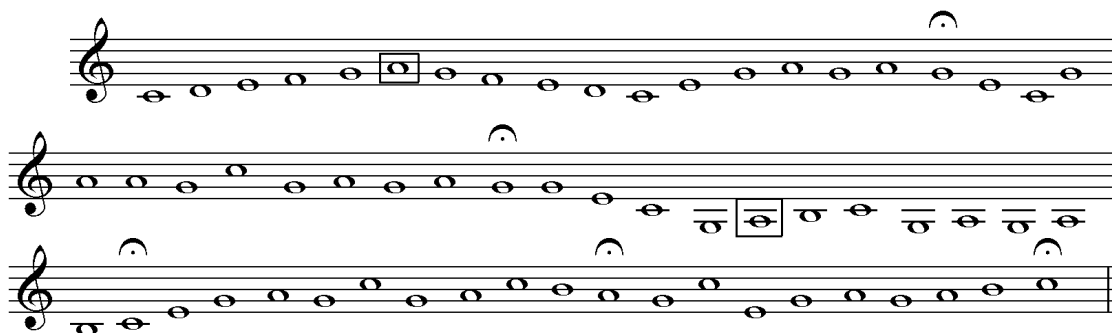
F.DONCEANU
Clopoțelul cel isteț

Moderato

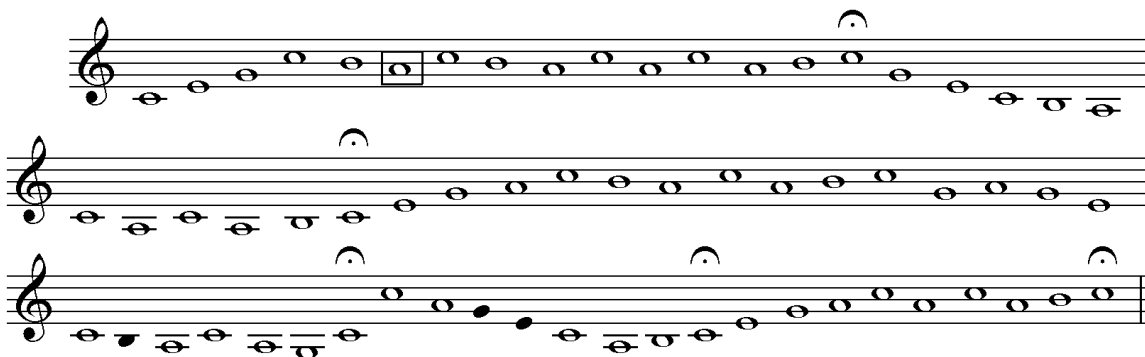
1.4. Treapta a VI-a - supradominanta

a) Treapta a VI-a – supradominanta (sau medianta inferioară).

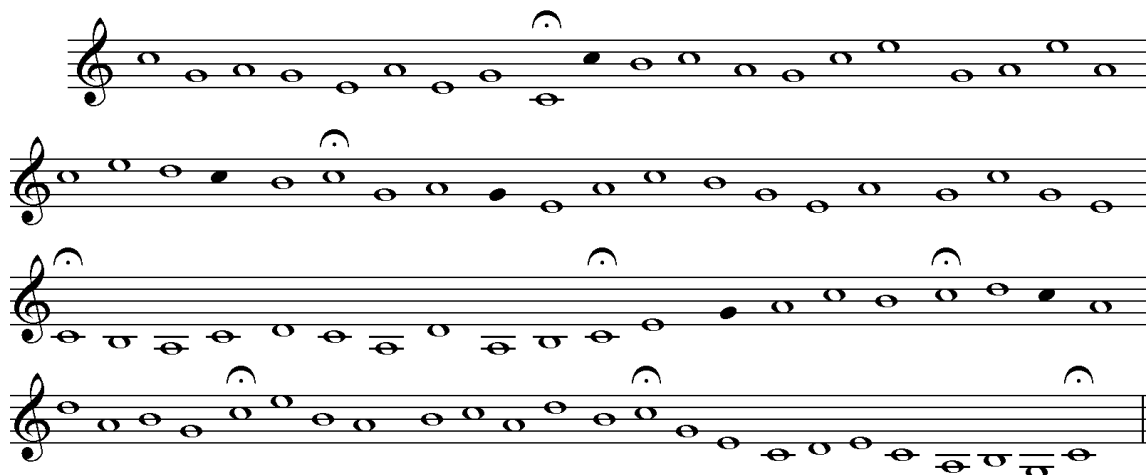
Treapta a VI-a, **la**, se află deasupra lui **sol** (treapta V- dominanta):

Întrucât treapta a VI-a, **la**, va avea o mare importanță în raport cu **do**, când se va stabili gama **relativă**, trebuie să ne obișnuim să intonăm acest **la** pornind de la **do**.

Combinăm acum treapta a VI-a, **la**, cu celelalte trepte învățate:

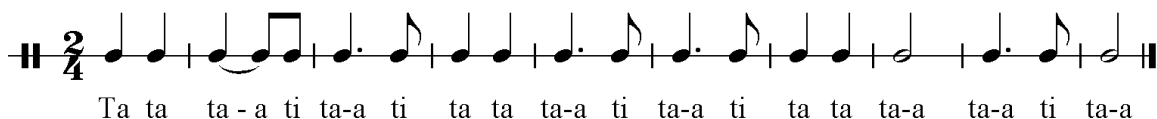

b) Pătrimea cu punctul și optimea. (♩. ♪)

Această **formulă ridicată** se naște atunci când de prima pătrime (din măsură) se leagă o optime din a doua pătrime (divizează în optimi):

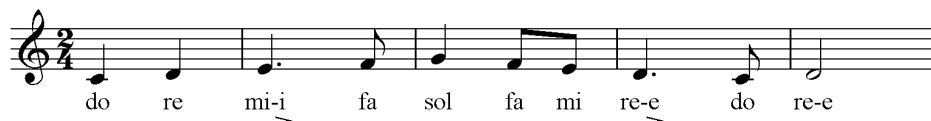

Pentru a o putea cânta, la început trebuie să ne imaginăm că parcă a-ar fi legato și vom „apăsa” puțin pe optimea legată (adică pe punct) folosind pentru aceasta silabele **ta-a ti**:

Repetăm exercițiul!

În solfegiile care urmează vom citi mai întâi ritmul (fără intonația notelor) astfel:

SOLFEGII

1

G.F.HAENDEL

Israel în Egipt

Cor 25:alt

A tempo giusto

2

J. HAYDEN

Simfonia 33

Finale, oboi I.

Allegro

3

A.T. GRECIANINOVPiese pentru pian
Marșul soldaților de plumb

4

Cântec popular german

5

G.F. HAENDEL

A tempo giusto

Israel în Egipt
Cor 28: sopran

6

W.A. MOZART

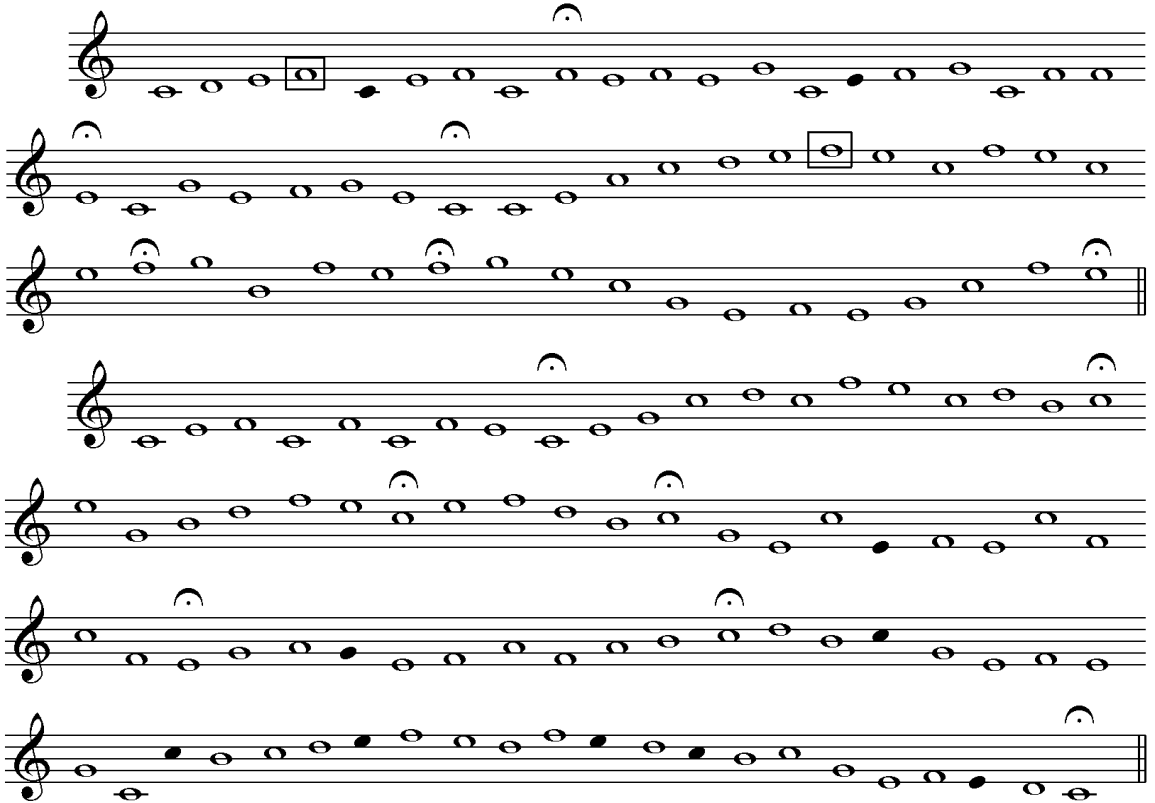
Presto

Simfonia în Do, K.V. 425
p.IV, oboi I

1.5. Treapta a IV-a

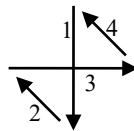
a) Treapta a IV-a (subdominantă)

Treapta a IV-a, **fa**, se găsește deasupra lui **mi**, notă din arpeggiu:

b) Măsura de 4/4

Măsura de 4/4 poate fi gândită ca o măsură formată din 2 măsuri de 2/4. Ea se bate (tactează) astfel:

Deci jos, stânga, dreapta, sus.

În măsura de 4/4 primul timp poartă accentul principal, iar al III-lea pe cel secundar. Timpul 2 și 4 sunt neaccentuați.

Exersați tactarea măsurii de 4/4. cca. 1-2 minute!

Citiți acest exercițiu ritmic:

Ta ta ta ta ta ta ta-a ta ta ta ta ta ta ta ta

ta ta ta ta-a-a ta ta-a ta ta ta ta ta-a ta ta ta-a ta ta ta-a-a

SOLFEGII

1

FR. SCHUBERT

Missa în Lab: Cum sancto spiritu

Chor:alt

2

R. SCHUMANN

Album pentru tineret, op. 60

Piesă mică

3

J.S. BACH

Oratoriul de Crăciun, BWV 248

coral 33: sopran

4

W.A.MOZART
Simfonia în Re, K.V. 385
p. III, fagot

5

C. MONTEVERDI
cor la 3 voci: Chi vuol
sopran

Allegretto

6

C. CZERNY
Studiu pentru pian
Op.599, nr. 19

7

Allegro

W. A. MOZART
Sonatina veneză nr. 1

8

Allegro vivo

G. BIZET
Simfonia în Do
p. I, flaut

9

Vivace

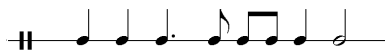
J. HAYDN
Simfonia 69,
p. I, vioara I

Test de autoevaluare nr. 1.1.

1.1. Scrieți ascendent și descendent arpegiul gamei Do Major.

1.2. Notați măsura și barele de măsură pentru următorul fragment:

Răspunsurile se găsesc la sfârșitul modulului I de studiu.

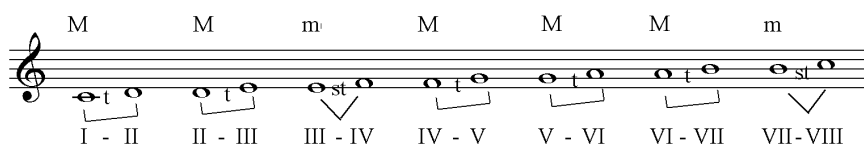
1.6. Intervalul de secundă

a) Intervalul de secundă (ton, semiton)

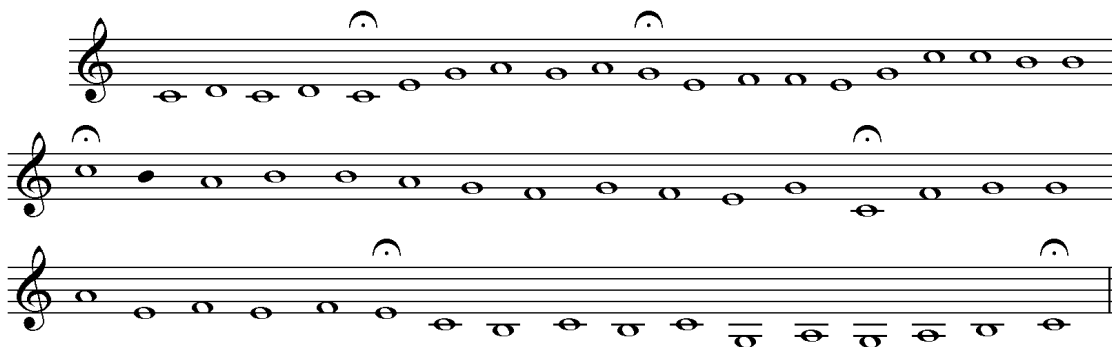
Folosindu-ne de intonația treptelor pe care ne-am însușit-o cât de cât, în continuare ne vom însuși cântarea intervalelor.

Interval se cheamă distanța dintre două sunete diferite. Cel mai mic interval este **secunda**. Ea este de două feluri: mare (ton) și mică (semiton). Secunda mare (tonul) este formată din 2 secunde mici (2 semitonuri). În gama Do major sunt 5 secunde mari (tonuri) și 2 mici (semitonuri).

Semitonuri în gama Do major sunt : mi-fa; si-do.

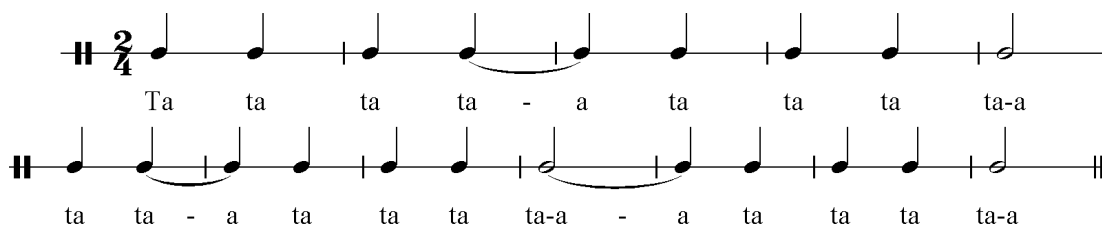

Intonați acest exercițiu:

b) Legato peste bara de măsură

Un sunet dintr-o măsură poate fi prelungit peste bara de măsură prin legato:
 $\frac{2}{4}$ ta ta ta ta - a ta ta ta ta-a. Pentru a putea cânta aceasta trebuie să folosim rostirea silabei **ta** ca și în cazul duratei de doime:

Repetăți exercițiul da mai multe ori!

Solfegiile care urmează le puteți citi mai întâi ritmic, pentru a vă obișnui cu legato peste bară, rostind silabele notelor.

SOLFEGII

1

J.S. BACH

Coral: O Ewigkeit du Donnerwort

sopran

2

J.S. BACH

Oratoriul de Crăciun, BWV 248

coral 53: sopran

3

J. HAYDN

Simfonia 100

p. II, flaut

Allegretto

4

G. F. HAENDEL

Belsazar

cor 12: alt

5

F. M. BARTHOLDY

Die erste Walpurgisnacht, op. 60

chor des Volkes: sopran

Allegro vivace

6

J.S. BACH

Motette, BWV 230

cor: sopran

7

G. F.

HAENDEL

Belsazar

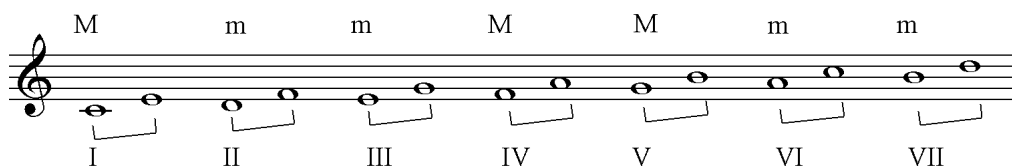
Allegro

1.7. Intervalul de terță

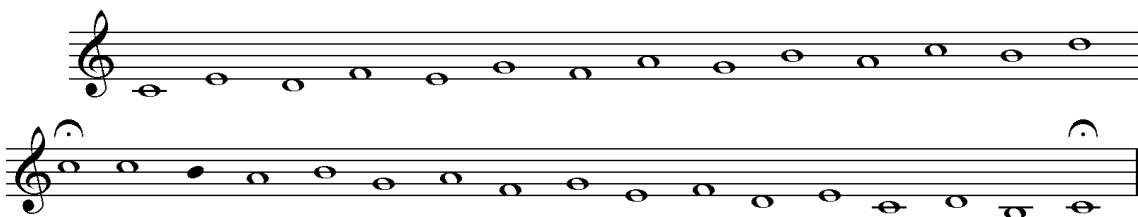
a) Intervalul de terță

Intervalul format prin saltul peste două trepte este **terță**. Terța este și ea mare (M) și mică (m). Terța mare este formată din 2 secunde mari (2 tonuri), iar terța mică dintr-o secundă mare (un ton) și o secundă mică (un semiton). Așadar care vor cuprinde semitonul mi-fa sau si-do vor fi terțe mici.

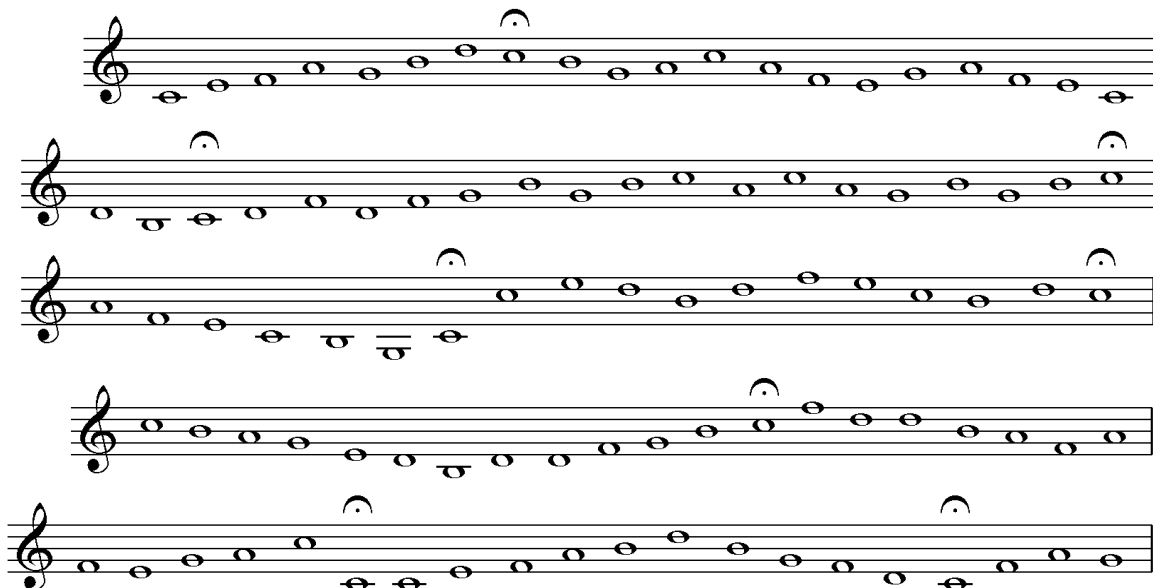

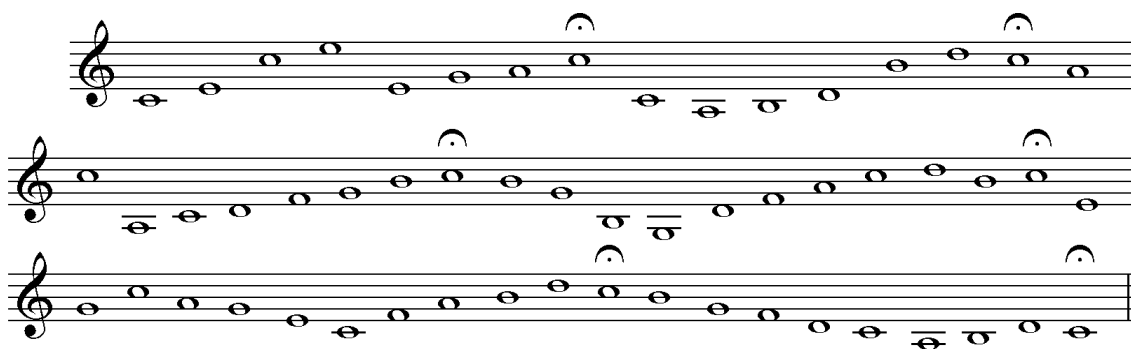
Vom avea deci următoarele terțe mari: do-mi, fa-la, sol-si, adică pe treptele I, IV, V și următoarele terțe mici: re-fa, mi-sol, la-do, si-re, adică pe treptele II, III, VI, VII.

Intonăm acum gama Do major prin succesiuni de salturi cu terță.

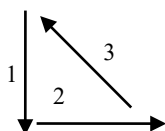
Repetăți de mai multe ori!
Exerciții cu terțe:

b) Măsura de 3/4

Măsura de 3/4 conține deci 3 timpi de pătrime. Timpul 1 este accentuat, 2 și 3 neaccentuați. Măsura de 3/4 se tacează astfel:

deci jos, dreapta, sus.
Tactați această măsură!

Repetăți acest exercițiu da mai multe ori!

3/4

Ta ta ta ta ti-ti ta ta-a-a ta ta ti-ti ta ta ta-a ta ta-a ta

ta ti - ti ta ta ta-a ta ti - ti ta ta ta ti - ti ti - ti ta

ti - ti ta ti - ti ta-a-a ta ta-a ta ta ta ta-a-a

SOLFEGII

1

C. CZERNY
Studiu pentru pian
op. 599, nr.1

2

W. A MOZART

Simfonia în Re, K. V. 385

p. II Menuet: fagot

3

J.S. BACH

Oratoriul de Crăciun, BWV 248

coral 42: alt

4

J. HAYDN

Farmacistul

Terțet

Andante

5

J. HAYDN

Simfonia 74

p. III Trio, fagot

6

W. A. MOZART

Sonatina vienză nr. 6

Finale

7

J. HAYDN

Simfonia 9

Finale, vioara II

Allegretto

8

G. F. HAENDEL

Das Alexander- Fest
nr. 9: Aria

Andante

9

G. F. HAENDEL

Israel în Egipt
nr. 22, duet

Allegretto

10

M. HAYDN

Concert pentru flaut
p. III Menuet, corn

Test de autoevaluare nr. 1. 2.

- a) Notați secundele mici din Do Major.
- b) Notați terțele mari din Do Major.
- c) Compuneți 4 măsuri de $\frac{3}{4}$ cu diferite formule ritmice.

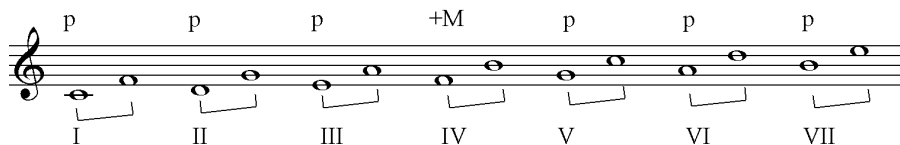
Răspunsurile se găsesc la sfârșitul modulului I.

1.8. Intervalul de cvartă

a) Intervalul de cvartă

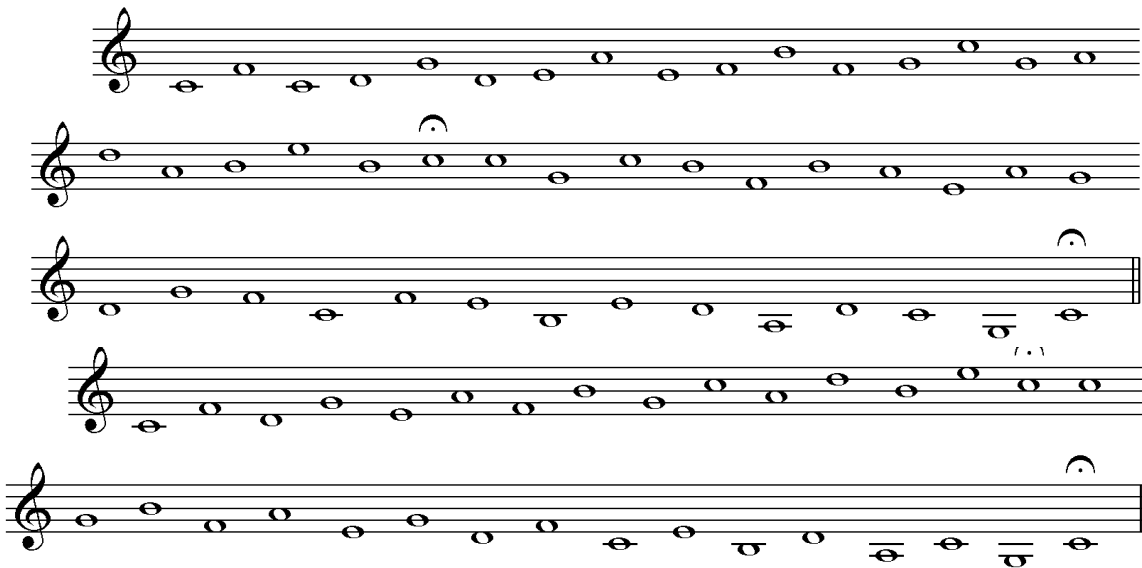
Intervalul de **cvartă** se formează între două sunete cu distanță de 3 trepte între ele. Cvartele pot fi: perfecte (2t.+1 st.), mărite (3t), și micșorate (1t.+2st.).

În gama Do major întâlnim cvarta perfectă și cvarta mărită.

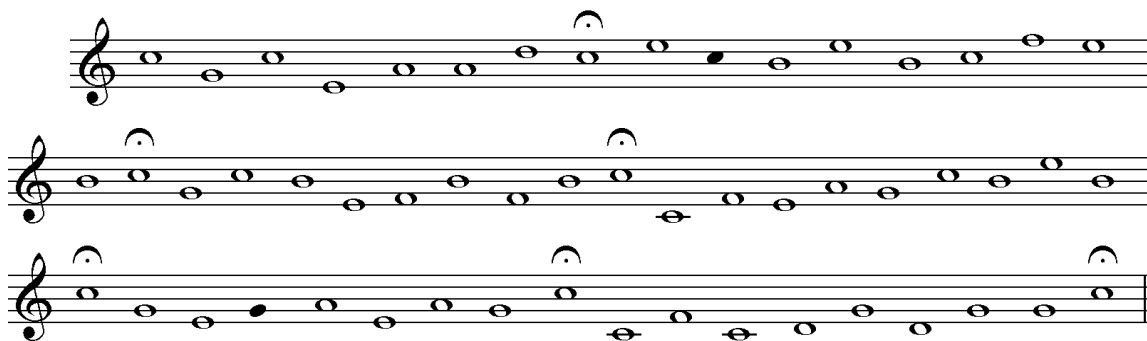

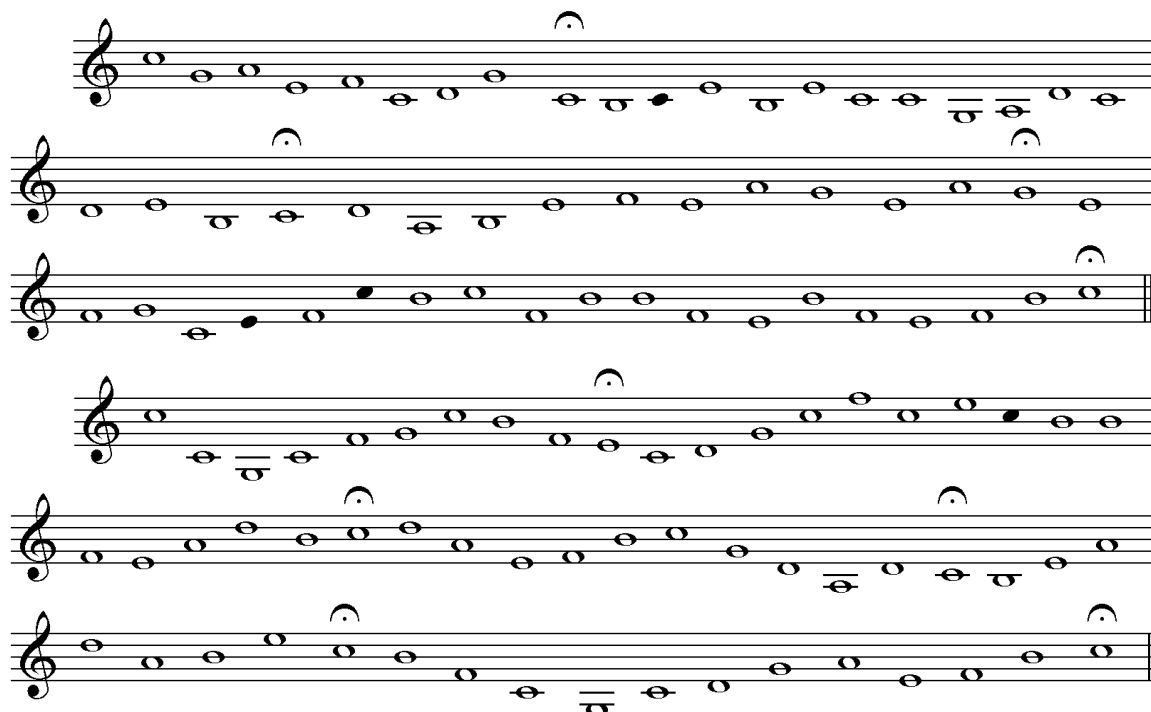
Deci cvarta perfectă (p) sunt pe treptele I, II, III, V, VI, VII, iar cvarta mărită (+M) pe treapta a IV-a (fa-si). Mai ușor putem reține că: pe toate treptele gamei sunt cvarte, în afară de treapta a IV-a care e mărită.

Intonăm gama prin salturi de cvartă în două variante. Prima mai simplă, a doua mai dificilă.

Cântați următoarele exerciții:

b) Recapitularea măsurilor de 2/4, 4/4, 3/4.

Tactați pe măsurile de 2/4, 4/4, 3/4!

Citiți ritmic solfegiile care urmează înainte de a le solfegia!

SOLFEGII

1

J. HAYDN

Simfonia 70

p. I, vioara I

Vivace con brio

2

J. HAYDN

Simfonia 100

p. I, vioara I

Allegro

3

G. F. HAENDEL

Israel în Egipt

cor 7: sopran

Allegro

4

G. F. HAENDEL

Belsazar

cor 18: sopran

Larghetto

5

J. S. BACH

Oratoriu de Crăciun BWV 248

cor 26: sopran, alt

6

C. CZERNY

Studiu pentru pian
op. 599, nr 20

7

J. HAYDN

Simfonia 75
p. II, vioara I

Poco adagio

8

J. HAYDN

Simfonia 40
p. III Trio, corn

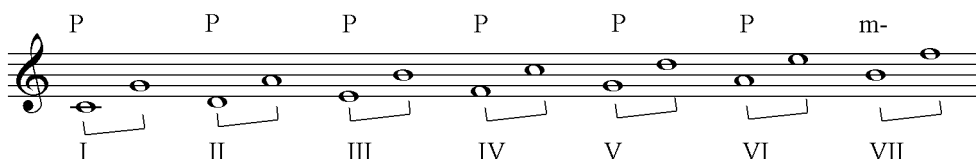

1.9. Intervalul de cvintă

a) Intervalul de cvintă

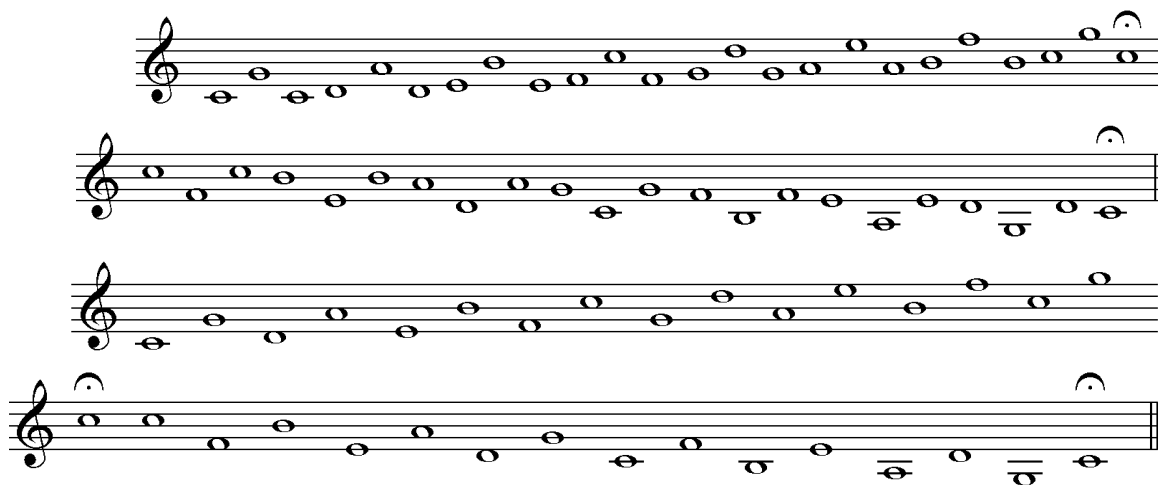
Intervalul de **cvintă** se formează între două sunete cu distanță de 4 trepte între ele. Cvintele pot fi: perfecte (3t.+1st.), micșorate (2t.+2st.), și mărite (4t.+ 1st.).

În gama Do major întâlnim numai cvinta perfectă și micșorată.

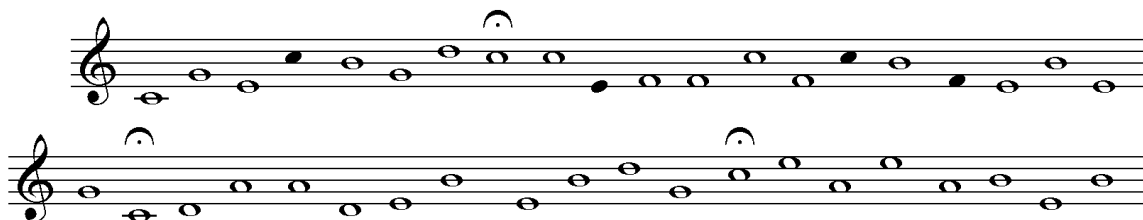

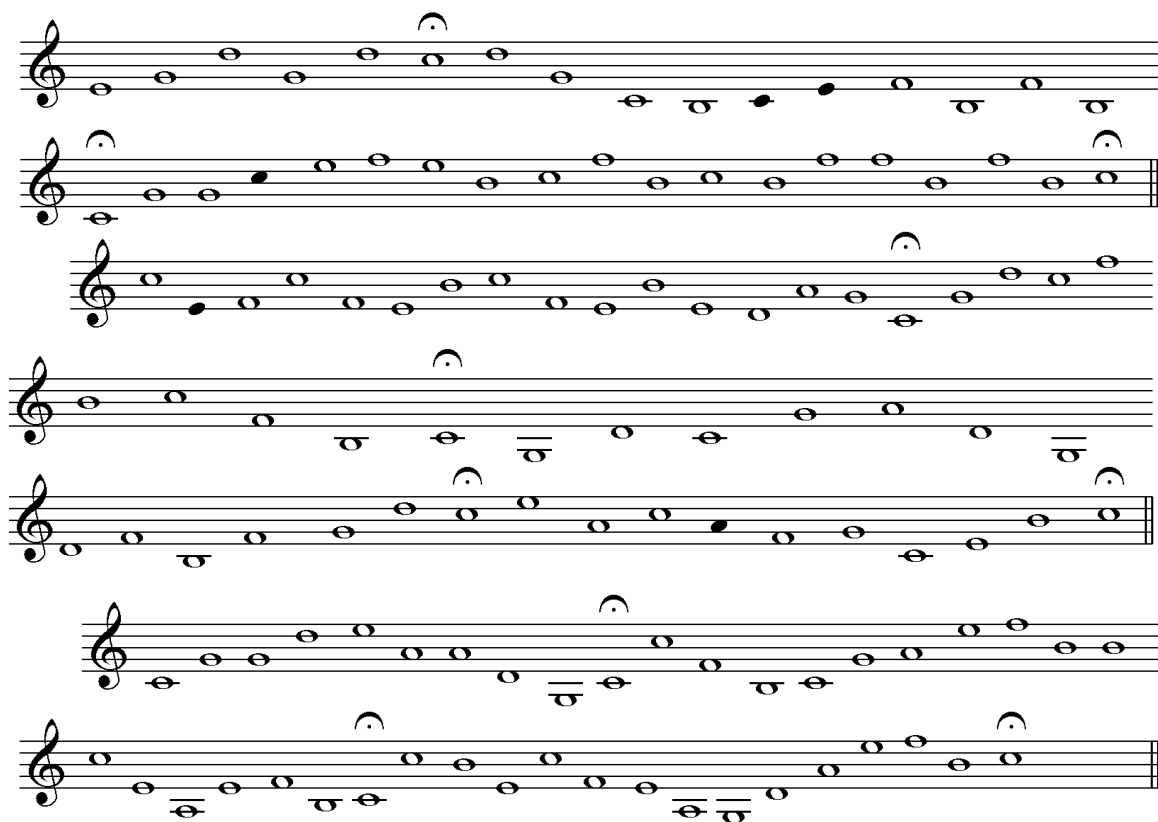
Vom avea deci cvintă perfectă (p) pe tr. I, II, III, IV, V, VI și cvintă micșorată (-m) pe treapta a VII-a (si-fa). Asemănător cu cvartele, sunt deci 6 cvinte perfecte, iar una micșorată (pe tr. a VII-a, si-fa).

Intonăm gama prin salturi de cvintă tot în două variante:

Exerciții cu cvintă:

b) Sincopa

Sincopa este o **formulă ritmică** ce apare în momentul când a doua optime dintr-un timp se leagă cu prima optime din timpul următor.

Pentru a ne-o nutea însuși trebuie la început să accentuăm pe optimea din timpul al II-lea astfel: . Deci apăsăm pe acel **i** pentru a simți locul timpilor 1 și 2.

Citiți ritmul solfegiilor care urmează și apoi solfegiați-le!

SOLFEGII

1

L. van BEETHOVEN

Presto

Missa solemnis

Osanna, sopran

2

J.S. BACH

Cantata BWV 34a

cor 4: continuo

3

J. HAYDN

Simfonia 40

Finale, oboi II

Allegro

4

G. F. HAENDEL

Belsazar

Arie 8, Cyrus

Larghetto

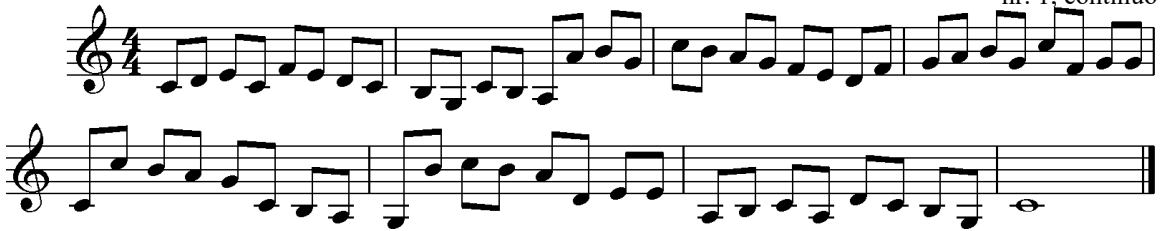

5

J. S. BACH

Cantata BWV 196

nr. 1, continuo

6

J. S. BACH

Cantata BWV 86

nr. 1, oboi I

7

J. S. BACH

Motette BWV 230

sopran

8

J. S. BACH

Cantata BWV 226

vioara I

9

G. F. HAENDEL

Samson

cor 9: sopran

10

L. van BEETHOVEN

Simfonia IX

nr. 1, solo alt

Allegro assai

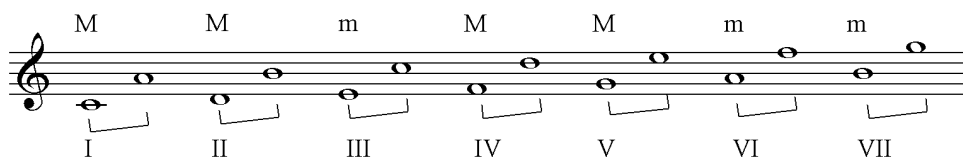

1.10. Intervalul de sextă

a) Intervalul de sextă

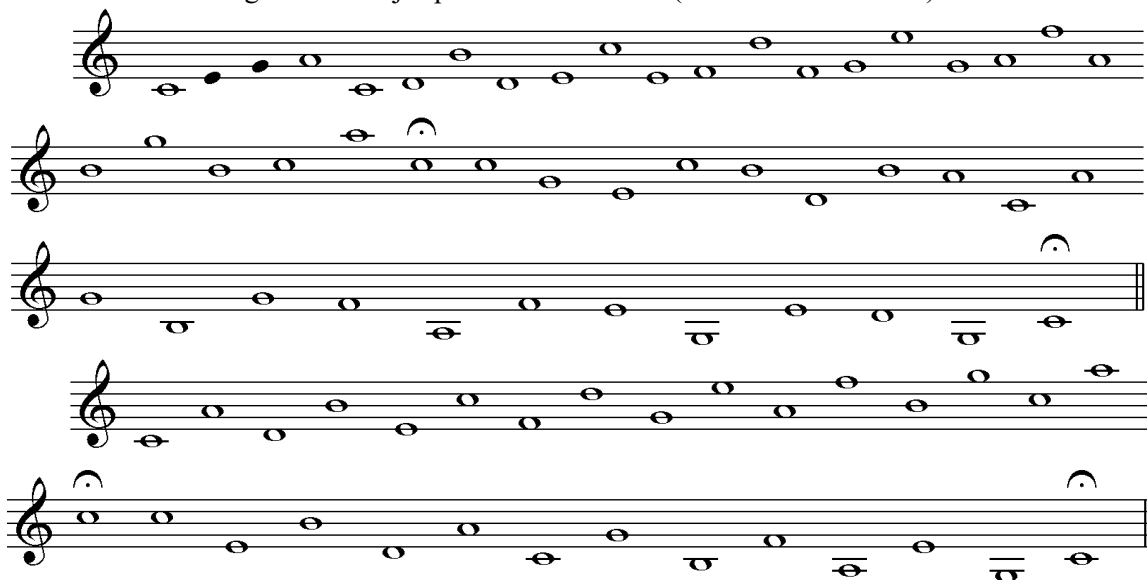
Intervalul de **sextă** se formează între două sunete la distanță de 5 trepte între ele. Sextele sunt mici (3t.+2st.) și mari (4+1st.).

În gama Do major întâlnim sexte mici și mari. Sextele care cuprind ambele semitonuri (mi-fa, si-do) sunt mici, iar cele care cuprind un singur semiton sunt mari.

Așadar sexte mici vor fi pe treptele III, VI, VII iar cele mari pe treptele I, II, IV, V.

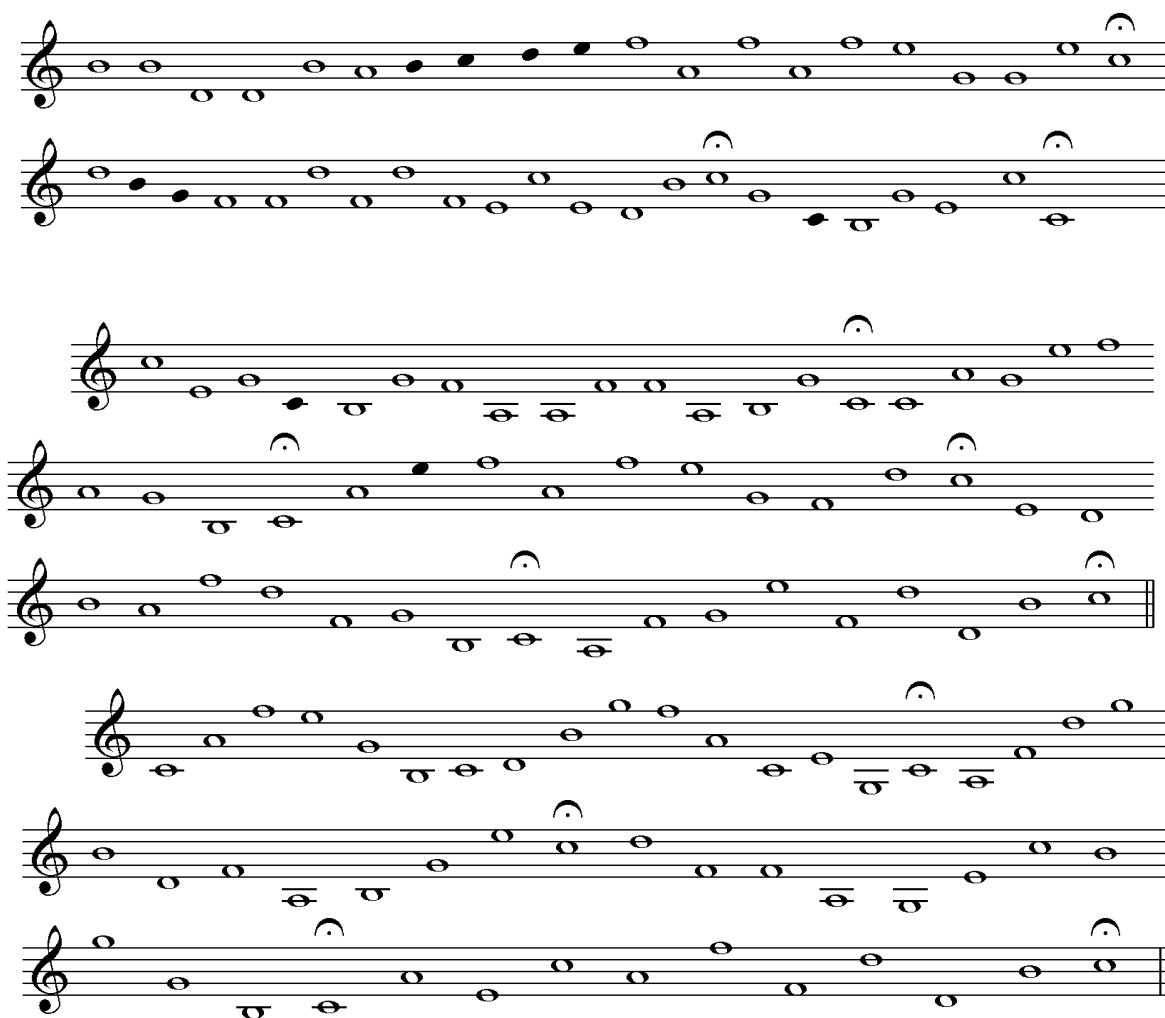
Intonăm gama Do major prin salturi de sexte (în cele două variante)⁷

Exerciții cu sextă:

⁷ Dacă nu reușiți să rezolvați aceste intervale de sextă, nu disperați, cu timpul vor fi însușite iar în solfegii nu le veți întâlni foarte des.

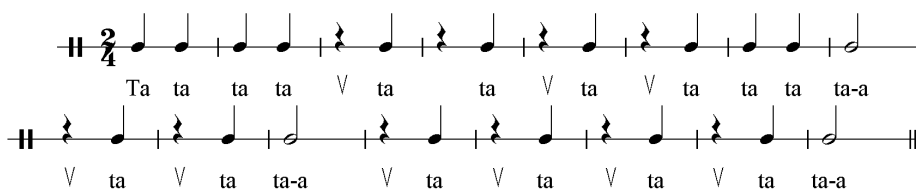
b) Contratimpul pe timp

Contratimpul este o formulă ritmică care se formează prin succesiunea (repetată) de pauză-sunet.

Contrapunctul pe timp înseamnă (de regulă) înlocuirea (repetată) a timpului accentuat prin pauză.

Pentru a deprinde cântarea contratimpului pe timp vom proceda astfel: pe pauză vom inspira brusc, iar pe notă vom zice **ta**.

4/4

3/4

Ta ta ta ta ta ta ta ta ta-a-a

ta ta ta ta ta-a ta ta ta ta ta-a-a

SOLFEGII

1

J. HAYDN

Simfonia 79

p.III Trio, oboi

2

L. van BEETHOVEN

Sonatina pentru pian în Sol

p.I

Moderato

3

J. HAYDN

Simfonia 32

p.III Trio, vioara I

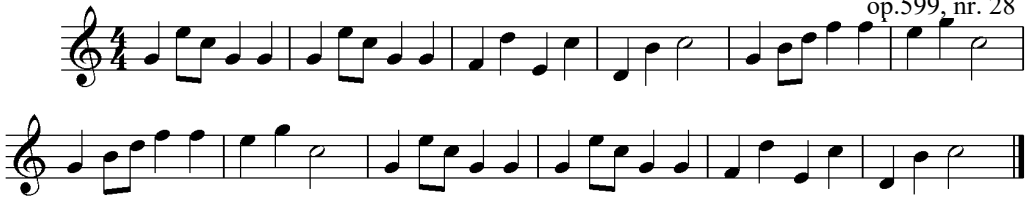

4

C. CZERNY

Stidiu pentru pian

op.599, nr. 28

5

J. S. BACH

Motette BWV 118

Litvo I

6

W. A MOZART

Simfonia în Do, K. V.425

p. IV, vioara I

Presto

7

C. PH.E. BACH

Auferstehung und Himmelfahrt Jesus

cor 5: sopran

8

L. van. BEETHOVEN

Quartet, op. 132, nr. 15

p. II, vioara I

9

D. SOSTAKOVICI

Preludiu și fugă, op 87

fuga

10

W. A MOZART

Allegro

Titus

act I, duet 1, Vitellia

Test de autoevaluare

- a) Notați intervalele mărite și micșorate din Do Major.
- b) Notați sextele mari din Do Major.
- c) Notați sincope pe timpi în măsura de 4/4, contratimpi de jumătate de timp în măsura de 4/4.

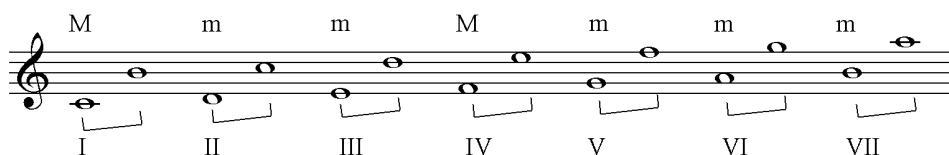
Răspunsurile se găsesc la sfârșitul modulului I.

1.11. Intervalul de septimă

a) Intervalul de septimă

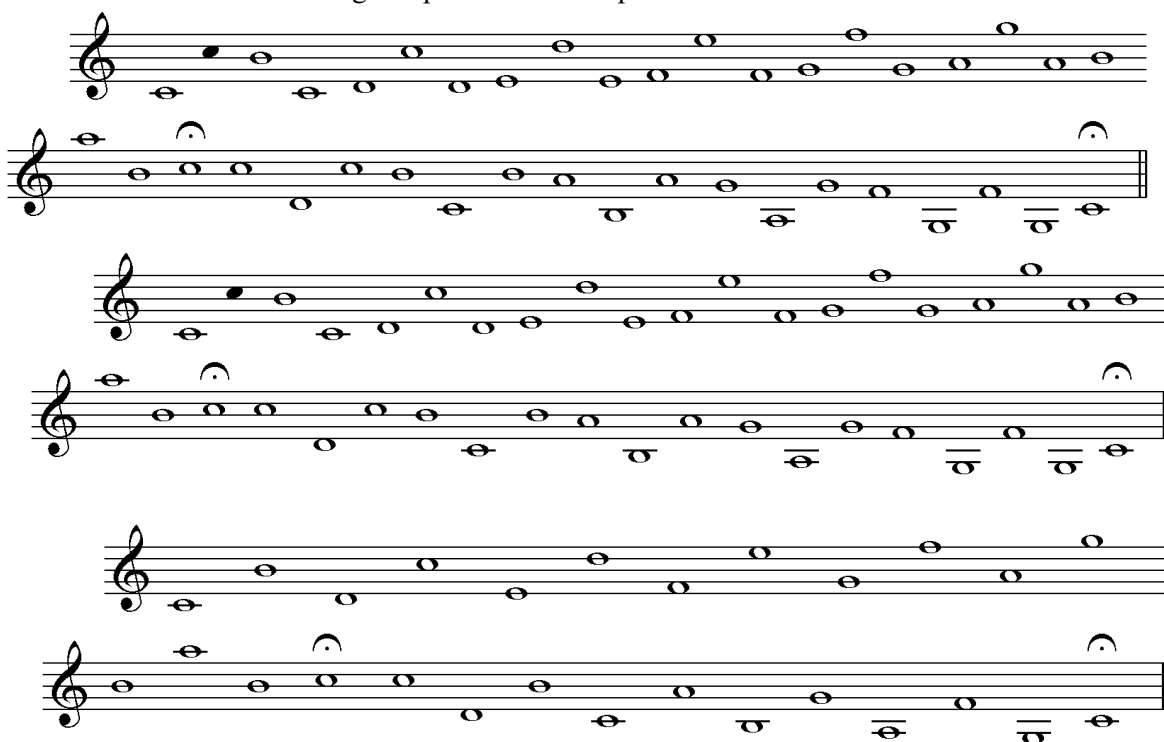
Intervalul de **septimă** se formează între două sunete la distanța de 6 trepte între ele. Septimele sunt: mici (4t.+ 2st.), mari (5t.+1st.), micșorate (3t.+3st.)

În gama Do major sunt numai septime mici și mari (cele mici cuprind ambele semitonuri, cele mari un singur semiton).

Sunt deci 5 septime mici pe treptele II, III, V, VI, VII și 2 mari pe treptele I (do-si) și IV (fa-mi).

Intonăm acum gama prin salturi de septime⁸:

⁸ Intonarea gamei prin septime este dificilă și ca atare nu vom insista dacă nu reușim, căci (ca și în cazul altor exerciții dificile) cu timpul, adică avansând în curs, lucrurile se mai așează și de la sine.

Exerciții cu septime:

a) Contratimpul pe parte de timp

La fel ca și contratimpul pe timp, contratimpul pe parte de timp se obține tot prin pauză, dar aceasta este mai scurtă, înlocuind prima optime din grupul de două

Pentru a ne putea reprezenta acest ritm trebuie să exersăm astfel: în succesiunea de pe prima, fiind pauză vom rosti **es ti**
 es - ti

Exersați bătând măsura și rostind silabele⁹:

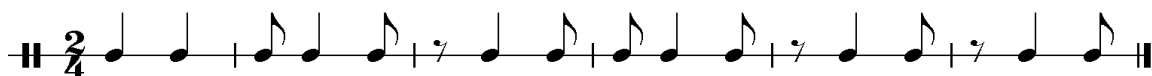
⁹ Nu trebuie să facem „complexe” dacă nu reușim să cântăm această formulă pentru că ea nu e foarte frecventă în cântarea vocală și în plus cândva, pe parcursul studiului ne trezim că ne iese foarte ușor.

O formulă mai specială de contratimp este cea combinată cu sincopa în care prima optime este înlocuită cu pauză:

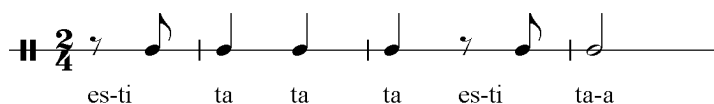

Ti ta ti es-ta ti

Această formulă se numește contratimp sincopat.

Odată deprinsă pauza de optime din contratimp, o vom aplica și formulei de **anacruză** (auftakt) cu optime¹⁰.

SOLFEGII

1

Allegretto

W. A. MOZART

Sonatina vieneză nr. 5

Menuet

2

Allegro

W. A. MOZART

Flautul fermecat

act III, cor: sopran

¹⁰ Anacruză, este un termen (grec) care înseamnă atacul pe partea neaccentuată a unui timp, precedând un timp accentuat (cruză). Adesea se folosește cuvântul german Auftakt.

3

J. HAYDN

Simfonia 94

p. III Menuet, vioara I

Allegro molto

4

L.van BEETHOVEN

Simfonia IX

p. II, clarinet I

Adagio molto cantabile

5

W. A. MOZART

Variațiuni pe o veche melodie franceză

var. I și II

6

J. HAYDN

Simfonia 94

p.II, fagot

Andante

7

W. A. MOZART

Sonatina vieneză nr. 2

Rondo

Allegro

8

J. HAYDN

Simfonia 33

p. III Truo, vioara I

Rezumatul unității de învățare nr. 1

Gama Do major prezintă următoarea structură de intervale și acorduri ¹¹.

Intervale

2	M								5
	m								2
3	M								3
	m								4
4	p								6

¹¹ Pentru o mai ușoară reținere teoretică a intervalelor vom observa că există un raport între intervale prin răsturnarea lor. Astfel, de exemplu, secunda prin răsturnare devine septimă. Se formează astfel următorul raport:

- secunde prin răsturnare devin septime și invers,
- terțe prin răsturnare devin sextet și invers,
- cvartele prin răsturnare devin cvarte și invers.

Pentru facilitatea memorizării, convenim o notație numerică: notăm cu cifra 2 intervalul de secundă, cu 3 cel de terță, cu 4 cel de cvartă, cu 5 cvinta, cu 6 sexta, cu 7 septima, apoi vom reprezenta raportul de răsturnare prin cifra astfel: 2 3 4 5 6 7

7 6 5 4 3 2

Mai observăm că prin răsturnare din intervalele perfecte rezultă tot perfecte, din cele mici rezultă mari, din cele mari rezultă mici, cele micșorate rezultă mărite, din cele mărite rezultă micșorate.

	+								1
5	p								6
	-								1
6	M								4
	m								3
7	M								2
	m								5

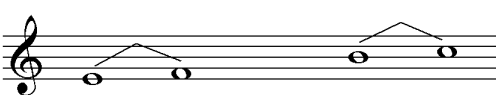
RĂSPUNSURI LA TESTELE DE AUTOEVALUARE:

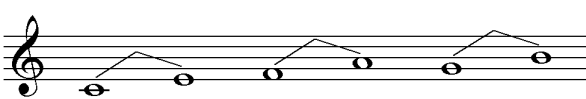
1.1

a)

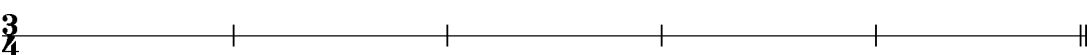
b)

1.2

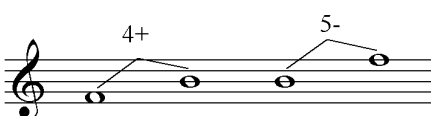
a)

b)

c)

1.3

a)

b)

I II IV V

c)

LUCRARE DE VERIFICARE NUMĂRUL 1:

INSTRUCȚIUNI:

Lucrarea de verificare ale cărei sarcini sunt enunțate mai jos se bazează pe cunoștințele și competențele dobândite în urma studierii unității de învățare numărul 1: Gama Do Major: structură și intervale.

Lucrarea va fi expediată prin poștă tutorelui sau completată on-line.

SARCINILE LUCRĂRII:

1. Notați scara gamei Do Major în urcare și coborâre (1 punct).
2. Notați arpegiul gamei Do Major (1 punct).
3. Notați toate intervalele ce se găsesc în gama Do Major (structura intervalică) (7 puncte).
4. Realizați un tabel cu formulele ritmice învățate (1 punct).

Evaluarea lucrării include acordarea punctelor notate mai sus.

BIBLIOGRAFIE MINIMALĂ:

1. Rîpă, Constantin, Nedelcuț, Nelida, *Solfegiu pentru toți, manual complet de învățare a citirii muzicale*, Cluj-Napoca, Editura MediaMusica, 2002
2. Rîpă, Constantin, Nedelcuț, Nelida, *Teste de dictat și teoria muzicii*, Cluj-Napoca, Editura MediaMusica, 2002

Unitatea de învățare nr. 2 - GAMA DO MAJOR: ACORDURI

CUPRINS:

Obiectivele unității de învățare nr. 2	64
2.1 Acordurile gamei Do Major	65
2.2 Răsturnarea acordurilor	71
2.3 Structura acordurilor în răsturnare.....	80
Rezumatul unității de învățare nr. 2	87
Răspunsuri și comentarii la testele de autoevaluare	88
Lucrare de verificare nr. 2	89
Bibliografie minimală.....	90

Obiectivele unității de învățare numărul 2:

În urma studierii unității de învățare 2, Gama Do Major: acorduri, veți dobândi competențe legate de:

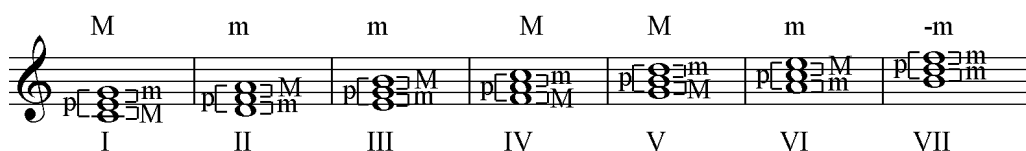
- asimilarea noțiunilor teoretice legate de acord;
- învățarea acordurilor din gama Do Major;
- învățarea răsturnării acordurilor;
- configurarea unor probleme de ritm muzical, măsuri cu unități de timp optime, formule ritmice care includ șaisprezecimi (dactil, anapest, sincopă, formule cu legato)

2.1. Acordurile gamei Do Major

a) Acordurile gamei Do major

Acord înseamnă suprapunere de sunete. Cea mai uzuală suprapunere este cea de 3 sunete dispuse la interval de terță , adică față de baza (do), o terță și o cvintă. Acest acord poartă numele uzului de **trison**.

Astfel de trisonuri se pot forma pe fiecare treaptă a gamei:

Dacă analizăm combinația de terțe și cvinte a acestor acorduri observăm deosebiri între ele.

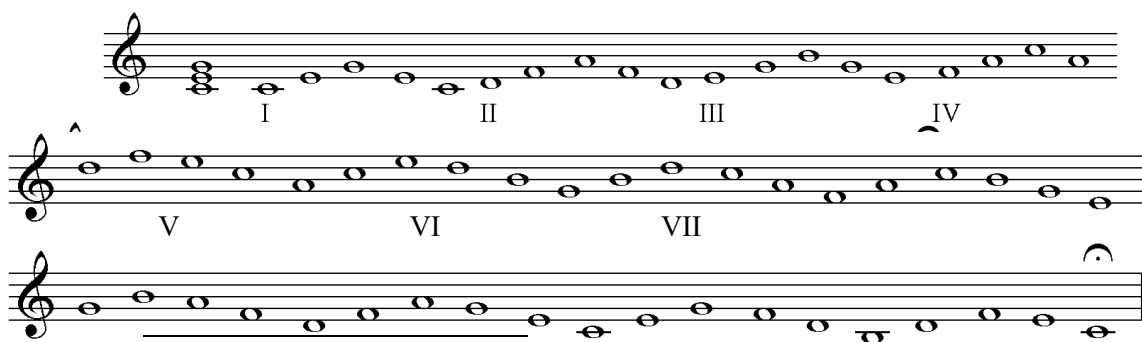
Astfel: - acordurile de pe treptele I, IV, V sunt formate din terță mare +terță mică (sau terță mare și cvintă perfectă) și se numesc acorduri **majore**¹²,

- acordurile de pe treptele II, III, VI sunt formate din terță mică +terță mare (sau terță mică și cvintă perfectă) și se numesc acorduri **minore**.

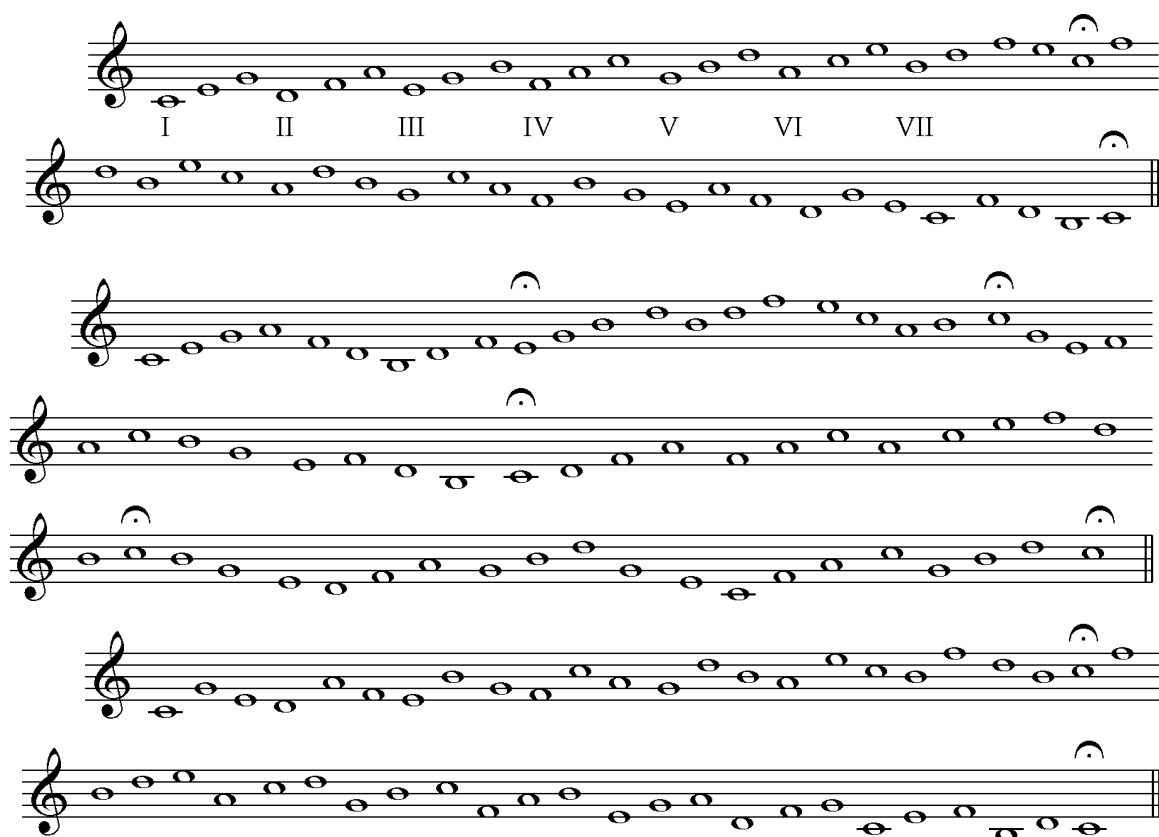
- acordul de pe treapta a VII-a este format din 2 terțe mici (sau terță mică și cvintă micșorată) și se numește acord **micșorat**.

Pentru o mai rapidă memorare, convenim că acordurile cu terță mare la bază sunt majore, iar cele cu terțe mică la bază sunt minore, urmând să discernem apoi asupra cvintelor pentru acorduri micșorat (și mărit).

Intonarea acordurilor în solfegiere se va face ca în arpeggiu:

¹² În armonie treptele I, IV, V se vor numi trepte principale purtând așa numitele **funcții** de bază: I=tonică (T), IV= subdominanta (S), și V=dominanta (D). În consecință în Do major acordul este accentul tonicii acordul subdominantei și acordului dominantei. Acordurile de pe treptele II, III, VI, VII, se vor numi secundare și vor fi (uneori) înlocuitorii funcțiilor principale astfel: VI=tonică, II=subdominanta, VII (și III)= dominanta.

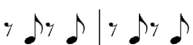
b) Recapitularea problemelor ritmice mai importante

1. legato de prelungire peste bară

2. formula cu notă punctată

3. sincopa (pe timp)

4. contratimpul – pe timp

– pe parte de timp

– sincopa

5. anacruză de optime

Ta ta-a ta-a - a ti ta ti ti ti ta ti ta ta ta-a ti ta-a -
a ta-a ta V ta-a-a a ta ti ta ti ta V ta ti - ta -
- ti ti ti es-ta es-ta es-ta ta ta es-ta ta ta es-ta ti ta ti ta ta-a-a

SOLFEGII

1

J. S. BACH
Cantata BWV 208
Aria 12, vioara solo

2

W. A. MOZART
Sonatina vieneză nr. 1

Allegro brillante

3

Allegro moderato

G. BLUTHNER
Lieblingsstucke nr.1

4

J.S. BACH
Missa BWV 236
sopran, continuo

5

Allegretto

W. A. MOZART
Sonatina vieneză nr. 5
Menuet

6

J. S. BACH

Simfonia în Fa, BWV 1046a

p. I. continuo

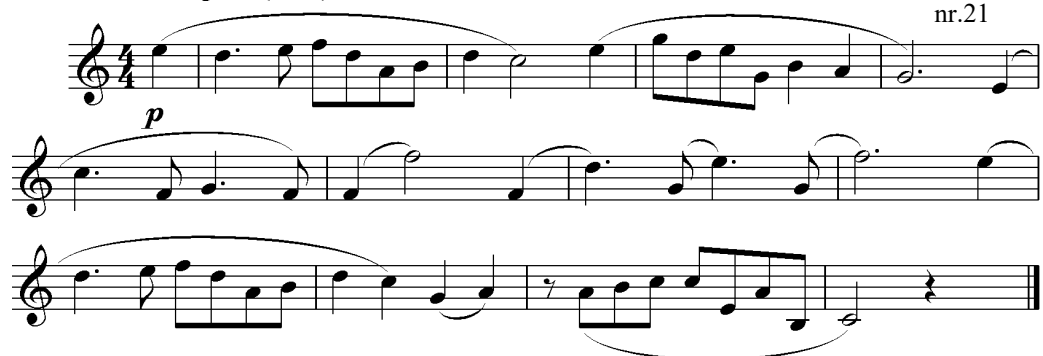
7

R. SCHUMANN

Album pentru tineret, op. 68

nr.21

Langsam (♩=84)

8

J. HAYDN

Simfonia 80

Finale, flaut

Presto

Test de autoevaluare 2.1.

- a) Notați structura acordică a gamei Do Major.
- b) Notați structura intervalică pe verticală a trei acorduri diferite din Do Major.

Răspunsurile se găsesc la sfârșitul modulului I.

2.2. Răsturnarea acordurilor

a) Răsturnarea acordurilor

Așezarea sunetelor în acord sub formă de terțe (ca mai sus) se numește acord în **stare directă**.

Acordurile însă pot fi răsturnat. Astfel dacă sunetul de la bază a unui acord este mutat deasupra celorlalte vom avea **răsturnarea I-a**, și, cum vedem, acordul apare format dintr-o terță + o cvartă (sau o terță + o sextă) și va fi numit **sextacord**

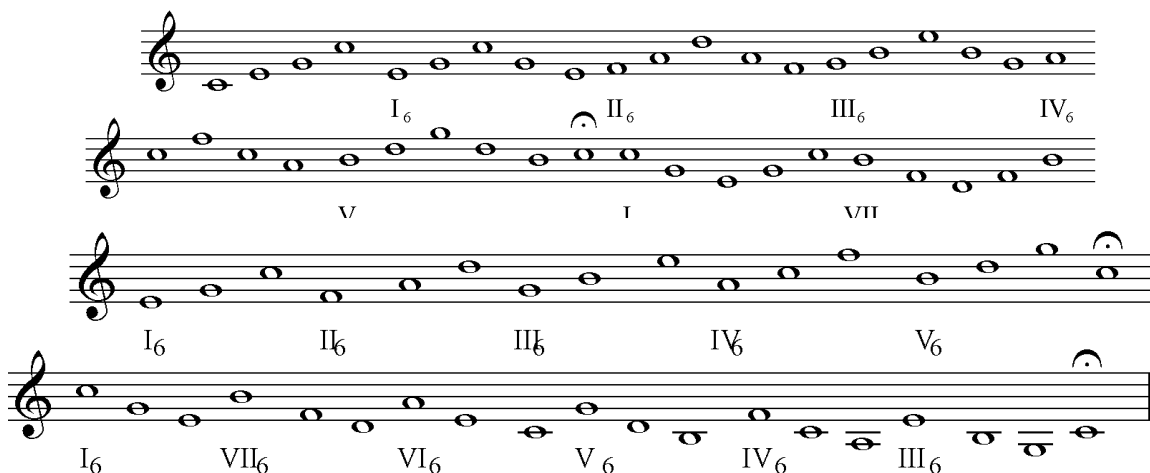

Dacă și al II-lea sunet al acordului este mutat deasupra obținem **răsturnarea a II-a**, acordul fiind acum format dintr-o cvartă + o terță (sau o cvartă și o sextă) și va fi numit **cvartsextacord** .

Trebuie să reținem însă că prin răsturnare felul acordului nu se schimbă, adică dacă în stare directă el este major, prin răsturnări el rămâne tot major, cel minor, tot minor și așa mai departe.

Vom exersa intonarea acestor acorduri, mai întâi pe treptele gamei:

Răsturnarea I-a (6)¹³

Răsturnarea a II-a (6/4)

The musical notation illustrates the inversion of the second degree (6/4). It consists of seven staves. The first staff shows the scale with chords I₄, II₄, III₄, and IV₄. The second staff shows chords V₄, VI₄, and VII₄. The remaining staves show the continuation of the scale and the final resolution of the chords.

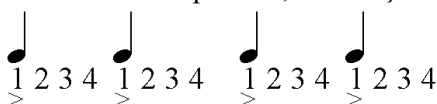
b) Durata de șaisprezecime (♪)

Durata de șaisprezecime ♪ provine din împărțirea de pătrime în 4:
 ♪ = ♪♪♪♪ = ♪♪♪♪; sau a optimii în 2: ♪ = ♪♪ = ♪♪

Pentru a ne putea imagina scurgerea șaisprezecimilor dintr-o pătrime, vom privi la ceas și vom număra până la patru pe fiecare secundă Exersați aceasta!

¹³ În studiul armoniei acordul în răsturnarea I-a se cifrează cu 6 (adică cu sextă) iar cel în răsturnarea a II-a cu 6/4 (adică cu cvarta și sextă).

Gândiți-vă că secunda înseamnă o pătrime, numărați la fel:

și ați obținut de fapt cele 4 șaisprezecimi dintr-o pătrime, adică:

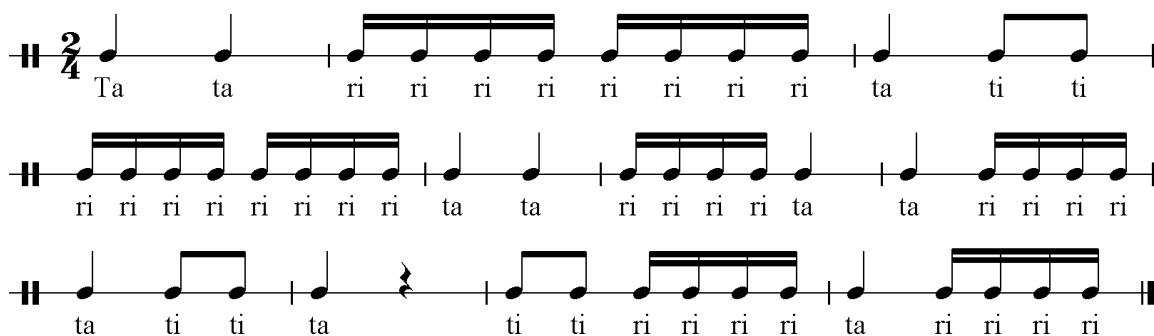
Iar acum, debarasându-ne de numărătoare, vom zice cu silaba **ri**, bătând timpul cu mâna.

Ri ri ri ri ri ri ri ri ri ri ri ri ri ri ri ri

Reperați cca. 1 minut aceasta!

Vom transpune acest mod de percepere pe un exercițiu în care combinăm duratele:

În solfegiile care urmează vom citi mai întâi ritmul ca denumirea notelor.

SOLFEGII

1

W. A. MOZART

Flautul fermecat

act I, Finale, glockenspiel

2

J. S. BACH
Oratoriu de Crăciun BWV 248
Coral 7, oboi d'amore I

3

J. S. BACH
Cantata BWV 33
nr. 1, continuo

4

J. S. BACH
Cantata BWV 33
nr. 2, vioara II

5

J. F. HAENDEL
Das Alexander- Fest
nr. 21, aria bas

6

M. HAYDEN
Concert pentru flaut
p. II, vioara II

7

W. A MOZART
Idomeneo
act II, aria 10, Arbaces

8

J. S. BACH
Cantata BWV 1040
nr. 1, oboi

9

J. S. BACH
Cantata BWV 208
nr. 5, Recitativ, sopran I

10

J. S. BACH
Cantata BWV 166
Aria 5, vioara I

11

J. S. BACH
Cantata BWV 43
nr. 6, vioara I

12

J. S. BACH
Cantata BWV 33
nr. 1, oboi I

13

J. S. BACH
Oratoriu de Crăciun, BWV 248
coral 64, Tromba I

Test de autoevaluare 2.2.

a) Notați următoarele acorduri pe sunetul re: minor în 6, major în 6/4, micșorat în 6.

b) Scrieți în măsura de 2/4, două simcope ce provin din cumulara șaisprezecimilor.

Răspunsurile se găsesc la sfârșitul modulului I.

2.3. Structura acordurilor în răsturnare

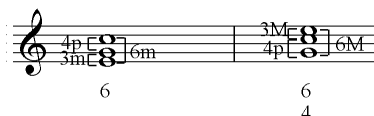
a) Similar stării directe, răsturnările acordurilor pot fi studiate și recunoscute după componența intervalelor care se raportează la sunetul din bas (ce poate fi terța sau cvinta acordului), fundamentala aflându-se în acordul în stare directă.

Este o analiză pe verticală.

Astfel, dacă acordul major are următoarea structură în stare directă

în răsturnări vom avea

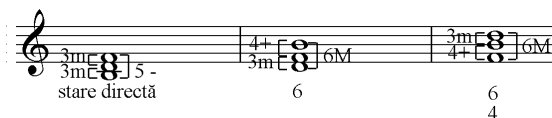

Pentru acordul minor:

Putem observa că atât acordul major cât și cel minor prezintă în componență intervale mari și mici (terțe și sexte) precum și cvarte perfecte. Acestea conferă o sonoritate consonantă acordurilor (în it. *consono* = a suna bine împreună).

Acordul micșorat se încadrează într-un spațiu disonant (cvinta micșorată) având următoarea structură:

Se poate sesiza prezența cvartei mărite și a terței mici în toate răsturnările

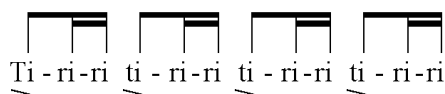
b) Formule ritmice de dactil și anapest

Aceste două formule (frecvente în muzică) se formează din combinația optimii cu 2 șaisprezecimi.

Cea mai ușoară modalitate de a ne imagina (și însuși) aceste două formule ritmice este prin intermediul metrului poetic.

Astfel pentru **dactil** () vom recita primul vers din „Iliada” de Homer: „Cântă zeiță, mânia ce-aprinse pe-Achil Peleianu” într-o manieră sacadată, accentuând prima silabă din grupul de 3, astfel

După ce repetăm de mai multe ori versul recitat astfel, ne debarasăm de cuvinte și revenim la silabele noastre uzuale, bătând timpul cu mâna:

Procedăm la fel și pentru formula de **anapest**, utilizând aceste versuri pentru copii:

„Iepuraș, coconaș/ A fugit pe imaș

Și s-a dus, colo sus/ În tufiș, s-a ascuns”

Vom bate timpul cu mâna (o secundă) și vom rosti astfel:

Repetăți aceasta până dobândiți conștiința formulei .

Exercițiu cu dactil și anapest:

Faceți citirea ritmică a melodiilor care urmează înainte de a le solfegia!

SOLFEGII

1

W. A MOZART
Sonatina vieneză nr. 3
Rondo

Allegro

2

C.PH.E. BACH
Auferstehung und Himmelfahrt Jesu
cor 22, sopran

Allegro

2

C. PH. E. BACH
 Auferstehung und Himmelfahrt Jesu
 cor 22: sopran.

Allegro

3

J. HAYDN
 Farmacistul
 Arie: Grilletta

4

G. F. HAENDEL
 Samson
 cor 2, sopran

5

J. S. BACH
Oratoriu de Crăciun BWV 248
Aria 8:Tromba I

6

W.A.MOZART
Sonatina vieneză nr. 1
p.III

7

G. F. HAENDEL
Israel în Egipt
cor 13: sopran

Tempo giusto

8

J. S. BACH
Cantata BWV 77
nr. 1, vioara I

9

C. PH. E. BACH
Auferstehung und Himmelfahrt Jesu
cor 22: sopran

10

G. F. HAENDEL
Samson
cor 11: sopran, alt

11

Allegretto grazioso

W.A. MOZART

Rondo pentru pian în Re

12

Allegro

A. VIVALDI

Concert în Fa pentru violoncel
p. I, violoncel solo

REZUMATUL UNITĂȚII DE ÎNVĂȚARE NR. 2

Acorduri

Majore	 I			 IV	 V			3
minore		 II	 III			 VI		3
micșorate							 VII	1

RĂSPUNSURI ȘI COMENTARII LA TESTELE DE AUTOEVALUARE

2.1

a)

M m m M M m -

b)

M m -

2.2

a)

6m 6/4 M 6-

b)

LUCRAREA DE VERIFICARE NUMĂRUL 2:

INSTRUCȚIUNI:

Lucrarea de verificare ale cărei sarcini sunt enunțate mai jos se bazează pe cunoștințele și competențele dobândite în urma studierii unității de învățare numărul 1: Gama Do Major: acorduri.

Lucrarea va fi expediată prin poștă tutorelui sau completată on-line.

SARCINILE LUCRĂRII:

1. Notați cele patru trisonuri existente în gamele majore și minore (2 puncte).
2. Notați răsturnările acestora, realizând o analiză intervalistică a structurii verticale (6 puncte).
3. Notați structura acordică a gamei Do Major (1 punct).
4. Realizați un tabel al formulelor ritmice cu șaisprezecimi (1 punct).

Evaluarea lucrării include acordarea punctelor prevăzute.

BIBLIOGRAFIE MINIMALĂ:

1. Rîpă, Constantin, Nedelcuț, Nelida, *Solfegiu pentru toți, manual complet de învățare a citirii muzicale*, Cluj-Napoca, Editura MediaMusica, 2002
2. Rîpă, Constantin, Nedelcuț, Nelida, *Teste de dictat și teoria muzicii*, Cluj-Napoca, Editura MediaMusica, 2002

BIBLIOGRAFIE GENERALĂ

1. Rîpă, Constantin, Nedelcuț, Nelida, *Solfegiu pentru toți, manual complet de învățare a citirii muzicale*, Cluj-Napoca, Editura MediaMusica, 2002
2. Rîpă, Constantin, Nedelcuț, Nelida, *Teste de dictat și teoria muzicii*, Cluj-Napoca, Editura MediaMusica, 2002
3. Rîpă, Constantin, Nedelcuț, Nelida, *Dictee armonice și polifonice*, Cluj-Napoca, Editura MediaMusica, 2005
4. Giuleanu, Victor, *Tratat de teoria muzicii*, București, Editura Muzicală, 1986